

CONSILIEREA PĂRINȚILOR PERSPECTIVE EUROPENE

**material suport pentru
cadrele didactice**

Ștef, 2016

Autori:

Bârlădeanu Corina
Cenușă Mihaela
Chirilă Ilinca
Dughiri Irina
Florescu Ramona
Hardulea Anca
Moraru Simona
Robotă Daniela
Rusu Dana
Tamaș Camelia
Vasilescu Alina
Vatamanu Stiuj Loredana
Vlasie Elena Manuela

Acest material a fost publicat în cadrul proiectului Erasmus +

Consilierea părinților – perspective europene.

ID:2015-1-RO01-KA104-014432

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Cuprins:

1. Școala și familia. Învățând împreună

- 1.1. Beneficiile relației școală-familie
- 1.2. Bariere în relaționarea profesori-părinți
- 1.3. Forme de colaborare școală-familie
- 1.4. Optimizarea relației școală-familie prin educație parentală
- 1.5. Jocul - resursă metodologică pentru activitățile desfășurate cu elevii și părinții

2. Profesori și părinți. Construind împreună

- 2.1. Cunoașterea interpersonală
- 2.2. Arta de a fii părinte
- 2.3. Cum să comunicăm eficient cu copiii?
- 2.4. Inteligența emoțională. Să gestionăm emoțiile!
- 2.5. Disciplinarea pozitivă. Să-i educăm iubindu-i!
- 2.6. Colaborarea cu școala. Ne implicăm, motivăm!

3. Părinți și copii. Ne dezvoltăm împreună

- 3.1. Intercunoaștere. Adevăr și provocare!
- 3.2. Comunicarea. La confluența cuvintelor!
- 3.3. Relaționarea interpersonală. Ferestre către ceilalți
- 3.4. În lumea emoțiilor!
- 3.5. Succesul școlar. Prevenirea insuccesului școlar

ȘCOALA ȘI FAMILIA. ÎNVĂȚÂND ÎMPREUNĂ

1.1. Beneficiile relației școală-familie

1.2. Bariere în relaționarea profesori-părinți

1.3. Forme de colaborare școală-familie

1.4. Optimizarea relației școală-familie prin educație parentală

1.5. Jocul - resursă metodologică pentru activitățile desfășurate cu elevii și părinții

1.1. Beneficiile relației școală-familie

Adaptarea sistemului românesc de educație la noile realități economice, politice, socio-culturale presupune **revizuirea sistemului de relații care se stabilesc între factorii educaționali** alături de reconsiderarea și restructurarea curriculum-ului, introducerea mai multor variante de abordare a acestuia, înlocuirea terminologiei unor segmente specifice actului educativ, introducerea unor metode alternative de evaluare.

Se vorbește din ce în ce mai mult despre utilizarea unui sistem de relații democratice, bazate pe adoptarea unei noi atitudini față de elev și pe flexibilitatea relațiilor între actorii educației. Una dintre cele mai importante condiții ale creșterii eficienței activității educative desfășurate cu elevii o constituie asigurarea unei depline unități de acțiune a tuturor factorilor educativi: școala, familia și alte instituții de educație.

Un raport asupra relațiilor dintre școală și familie în țările

Comunității Europene (Mecbeth, Al., 1984, p. 57), bazat pe cercetări comparative, documentare și empirice enumeră patru motive pentru care școala și familia converg în nevoia de a stabili legături între ele:

- a. **părinții** sunt, juridic, responsabili cu educația copiilor lor. Legislația reflectă astfel libertatea părinților de a-și crește copiii așa cum doresc; există diferențe între țări privind măsura în care părinții pot alege între diferitele școli și cursuri pe care să le urmeze copiii ori măsura în care părinții trebuie consultați de responsabilii școlari;
- b. învățământul nu este decât o parte din educația copilului; o bună parte a educației se petrece în afara școlii;
- c. cercetările pun în evidență influența atitudinii parentale asupra rezultatelor școlare ale elevilor, în special asupra motivațiilor învățării, precum și a faptului că unele comportamente ale părinților pot fi favorizate prin dialogul cu școala;
- d. grupurile sociale implicate în instituția școlară (în special părinții și profesorii) au dreptul să influențeze gestiunea școlară.

Dacă este adevărat că școala este factorul de care depinde în mod covârșitor devenirea personalității umane, tot atât de adevărat este că educația coerentă nu poate face abstracție de rolul

familiei. Școala și familia sunt două instituții care au nevoie una de alta. Familia și școala pot fi considerate ca rețele de interdependență structurate în forme de relații sociale specifice, „eșecul” și „reușita” școlare fiind înțelese ca rezultate a unei contradicții mai mici sau mai mari, ale unui grad mai mic sau mai mare de disonanță sau de consonanță a formelor de relații sociale ce caracterizează cele două rețele de interdependență.

Un factor important al educației sistematice și continue îl constituie instituția școlară. La nivelul acestei instituții, educația și instrucția ajung într-un stadiu de maximă dezvoltare prin caracterul programat, planificat și metodic al activităților instructiv-educative. Educația se realizează în forme diverse, cel mai adesea prin activități în comun, elevii învățând unii de la alții. Situațiile de învățare sunt construite premeditat de factorii responsabili din perimetrul acestei instituții. Conținuturile care se transmit sunt selectate cu grijă, după criterii psihopedagogice, activitățile educative se cer a fi structurate respectându-se principiile didactice, sunt dimensionate cele mai pertinente metode de predare-învățare, iar atitudinile și conduitele trebuie să fie apreciate și evaluate. Cei care realizează procesele formative sunt cadre specializate care dețin, pe lângă competențele disciplinare,

academice și pe cele de ordin psihologic, pedagogic și metodic (Constantin Cucuș, 2006, pag. 49).

Școala este o organizație care învață și produce învățare (learning organization). Specificul ei decurge, în esență, din faptul că ea este investită cu funcția de a produce învățare și își structurează toate celelalte aspecte organizaționale și funcționale în această direcție. Școala este o instituție delegată de comunitate să transmită un anumit set de valori. Sub aspect axiologic, actul pedagogic nu se limitează la o simplă reproducere a valorilor morale, științifice, artistice în corpusul de expectanțe și de norme pedagogice sau în conținuturile transmise: el operează o selecție, o decantare, o ierarhizare după criterii ce au în vedere relevanțele pedagogice ale unor seturi de valori. Analiza școlii ca organizație socială presupune valorificarea modelului de raționalitate managerială care corespunde istoric unei societăți postindustriale de tip informațional. Acest model concepe organizația școlară dintr-o perspectivă inovatoare care asigură:

- a) orientarea instituției spre obiective aflate în concordanță cu cerințele funcționale ale sistemului de educație/învățământ;
- b) valorificarea deplină a resurselor pedagogice în concordanță cu cerințele funcționale ale proiectării curriculare;

- c) îndrumarea metodologică a personalului didactic la niveluri de performanță aflate în concordanță cu cerințele perfecționării pedagogice;
- d) administrarea eficientă a instituției în concordanță cu cerințele învățământului, de adaptare la condiții de schimbare socială rapidă. (Gabriela Kelemen, 2011, pag. 129-131, pag. 190)

Influența dascălilor asupra dezvoltării concepției copilului despre sine și a stimei de sine este foarte puternică. Școlarul mic (6-11 ani) dobândește noi deprinderi legate de activitatea lui educativă: desenează, scrie, face adunări etc. Atunci când este încurajat să facă asemenea lucruri și este lăudat pentru realizarea lor, treptat va manifesta tendința de a munci susținut, de a persevera în realizarea sarcinilor dificile, de a pune munca înaintea plăcerilor de moment. Dacă strădaniile sale, în loc să-i aducă laude, îi vor aduce critici, pedepse, nemulțumirea profesorilor și a părinților, dacă va fi pus să arate ce poate și va fi „derogat“ de la muncă și de la responsabilități, atunci copilul va dobândi treptat un sentiment de inferioritate legat de propriile sale capacități și de incapacitate în raport cu alții.

Evoluția în timp a condițiilor social-economice și-a pus amprenta și asupra **familiei**, determinând diversificarea tipurilor sale, ca structură și funcții. Noile familii sunt rezultatul întregului complex de factori din etapa actuală și au apărut ca o reacție

firească de realizare a unei concordanțe între grupul de indivizi, aflați într-o continuă dinamică și mediul ambiant. Familia contemporană a cunoscut numeroase schimbări atât din punctul de vedere al structurii, cât și al distribuției rolurilor educative. Astfel vorbim de forme alternative la familia « clasică », familia monoparentală și familia compusă, fenomene care, pe măsură ce înregistrează o creștere a frecvenței și devin o conduită familiară pentru membrii societăților actuale, se normalizează.

Trăsăturile definitorii ale distribuției rolurilor educative în familiile contemporane par a fi **funcționalitatea și eficacitatea**. Rolurile sunt negociate în funcție de identitatea personală a membrilor cuplului, de conjuncturi și, nu în ultimul rând, de norma socială, dacă respectarea ei aduce un profit social (material sau simbolic, colectiv sau individual).

Conform clasificării folosite de Maria Voinea (1978, p.61), familia îndeplinește următoarele funcții : funcția biologică, funcția economică, funcția de solidaritate și funcția pedagogică, educativă și morală. Părinții exercită **influențe educaționale** asupra copiilor prin două modalități: direct, prin acțiuni mai mult sau mai puțin organizate, utilizând metode și tehnici, și indirect, prin modele de conduită și prin climatul psiho-social existent în familie. (Iolanda Mitrofan 1998, p.134) Familia constituie un cadru propice transmiterii unor valori, norme și atitudini educative, înglobate

într-un concept mai cuprinzător, « ethos pedagogic ». Nu toate familiile sunt orientate de aceleași valori și atitudini educative, varietatea lor rezultând din structura socială, apartenența socio-profesională, nivelul de instruire, mediul de rezidență.

Considerând că școala „face parte din familie” și reprezintă în viața acesteia o prezență atât de importantă ca și activitatea profesională adulților, Ph. Perrenoud propune douăsprezece domenii care sunt afectate de relația cu școala. Modul în care familiile se raportează la școlaritatea copiilor este dependent de numeroși factori dar, dincolo de variații, nici o familie cu copii de vârstă școlară nu „scapă” presiunilor exercitate de școlarizarea acestora. Aceste domenii vizează direct raporturile familie – școală.

În același timp se ridică următoarea întrebare: în ce măsură sunt familiile prezente în viața școlii? O sinteză a literaturii consacrate raporturilor familie–școală permite un inventar calitativ a „ceea ce familia face școlii” similar celui realizat de Perrenoud cu privire la „ceea ce școala face familiei” cu rezerva că, și în acest caz, presiunea se exercită în modalități și grade foarte diferite de la o unitate școlară la alta, de la un cadru didactic la altul, în funcție de variabile cum sunt: nivelul școlar, structura populației școlare, tipul de organizație școlară, vârsta și originea socială a cadrului didactic etc., dar a căror influență rămâne încă insuficient studiată.

Având în vedere complexitatea relaționării între cele două instituții (școala și familia), ideea colabărării între acestea capătă noi valențe. În relația cu școala, părintele parcurge șapte pași:

- a. părintele „învață” – se informează asupra modului de conducere și organizare a procesului instructiv-educativ;
- b. părintele ajută – sprijină școala în realizarea unor proiecte și activități;
- c. părintele devine un suport al imaginii pozitive despre școală – înțelege importanța școlii în formarea copilului său și are o atitudine pozitivă față de școală;
- d. părintele devine o sursă de informație complementară – furnizează dirigintelui sau învățătorului informații despre comportamentul copilului în familie, despre problemele afective și de sănătate ale acestuia;
- e. părintele devine o sursă educațională – contribuie la educația propriului copil, îl ajută și îl sprijină în activitatea zilnică de acumulare de cunoștințe;
- f. părintele ca profesor – oferă cadre de referință pentru raportarea valorică a copiilor săi;

- g. părintele – inițiator al schimbărilor din școală – are dreptul și chiar obligația să solicite adaptarea școlii la cerințele societății actuale – părintele poate să propună unele schimbări care să contribuie la dezvoltarea individuală sau colectivă a copilului.
- (Mariana Dragomir, 2000, p.47)

Implicarea familiei în activitatea școlară a copiilor se desfășoară pe două coordonate:

- a. **relație părinte-copil:** controlul frecvenței, al rezultatelor școlare, al temelor, ajutor în îndeplinirea sarcinilor, suport moral și material;
- b. **relația familie-școală:** contactul direct cu învățătorul sau profesorii clasei sub forma unor reuniuni de informare a părinților cu privire la documentele privind partea de curriculum (Planul cadru pentru învățământul obligatoriu, Programele școlare, Ghidurile de evaluare), consultarea părinților la stabilirea disciplinei opționale, alcătuirea schemelor orare ale clasei și programului extrașcolar al elevilor; activarea asociativă a părinților prin Comitetul de părinți etc.

Relația profesor-părinte în beneficiul individual nu se poate substitui participării părinților la gestiunea școlii din mai multe motive: fiind responsabili legali ai educației copiilor lor, părinții

trebuie să aibă posibilitatea de a influența natura acestei educații; modelele participative pot ajuta la coordonarea eforturilor educative și la orientarea adaptării școlii la schimbările ce survin în societate; este necesară, pentru aceasta, o influențare pe plan local în rezolvarea problemelor locale și în luarea deciziilor la nivelul cel mai de jos cu putință; este necesară determinarea îndepărtării indifferenței guvernamentale; cei afectați de o decizie trebuie să poată avea o influență asupra ei; dezechilibrele balanței grupurilor de interes trebuie să fie corectate autorizând persoanele interesate să fie reprezentate după importanța implicării lor în instituția școlară; participarea trebuie să implice competențe locale; participarea poate stimula inițiativele și inovațiile.

Cercetările realizate arată că implicarea familiei în parteneriatul cu școala contribuie la îmbunătățirea rezultatelor, frecvenței școlare și la dezvoltarea responsabilității elevilor pentru activitățile școlare. Pe baza acestor rezultate, în școli se impune o regândire a rolului familiei și implicării comunitare în sprijinul părinților și în beneficiul elevilor. (Smith et al., 2007, p. 187) Implicarea părinților are efecte primare indirecte asupra imaginii de sine a copilului ca persoană care învață și întărește așteptările lor. Tipologia beneficiilor implicării include:

- **pentru copii:** performanță academică, atitudini pozitive și comportament

dezirabil,prezență, adaptare și implicare școlară, rata mai mare a promovabilității;

- **pentru părinți:** atitudini pozitive față de școală, relații mai bune între copii și părinți;
- **pentru profesori:** motivație crescută pentru îmbunătățirea metodelor educative;

Participarea părinților este, de asemenea, adesea considerată una dintre cele mai importante caracteristici ale unei școli eficiente (Smith et all., 2007, p. 198). Pe lângă efectele pozitive ale participării părinților asupra achizițiilor elevilor, alte studii au identificat și efecte pozitive legate de adaptarea socială a copiilor, vizând aspecte, precum: comportamentul, motivația și competențele sociale ale copiilor, relația dintre elevi și profesori, relațiile dintre copii. Implicarea părinților sau a tutorilor în experiențele școlare ale copiilor este esențială pentru succesul elevilor și eficacitatea programelor de consiliere școlară.

Parteneriatul școală-familie este o formulă pedagogică, noțiune relative nouă înserată în domeniul educației. Pedagogul Sorin Cristea (2000) consideră că acest parteneriat este, de fapt, un segment care ”reflectă mutațiile înregistrate la nivelul relațiilor existente între instituțiile implicate direct și/sau indirect în proiectarea și realizarea obiectivelor sistemului de învățământ: școala, familia, comunitatea locală, agenții sociali (economici,

culturali, politici, religioși), factorii de asistență socială etc.” Parteneriatul cu familia insistă pe formarea anumitor competențe și deprinderi de pregătire a copiilor pentru viața școlară și cea socială, iar părinților pentru asigurarea unei educații de calitate copiilor. În general, majoritatea familiilor sunt interesate să întrețină o colaborare strânsă cu școala. Prin parteneriatul școală-familie se urmărește realizarea unei comunicări eficiente între cei doi factori și punerea de comun acord a sistemelor de valori și a cerințelor de la copil. Mircea Agabrian (2005, p.56) consideră că din acest parteneriat cei câștigați sunt elevii. Acestea acționează în următoarele direcții:

- a.** ajută profesorii în munca lor;
- b.** generează și perfecționează competențele școlare ale elevilor
- c.** îmbunătățesc programele de studiu și climatul școlar;
- d.** dezvoltă abilitățile educaționale ale părinților;
- e.** creează un mediu de siguranță sporit în școli;

Ca parteneri, atât școala cât și familia au anumite cerințe una față de cealaltă. Prin urmare, profesorii doresc din partea părinților:

- a.** să ofere copiilor lor condiții optime ca aceștia să se dezvolte;
- b.** să le ofere un mediu sigur, liniștit și prielnic pentru a învăța;
- c.** să sugereze copiilor importanța educației pentru viață;

- d. să-i îndrume pe copii să realizeze un echilibru între activitățile școlare și cele casnice;
- e. să comunice des și deschis cu profesorii;
- f. să-i învețe pe copii auto-disciplina și respectul față de alții;
- g. să-i învețe pe copii cum să reziste influențelor nefaste;
- h. să-și accepte responsabilitatea de părinte fiind un bun exemplu;
- i. să susțină acțiunile școlii.

De asemenea, părinții au și ei expectanțe privitoare la activitatea cadrelor didactice:

- e. să fie receptivi la nevoile, interesele și abilitățile copiilor;
- f. să comunice des și deschis cu părinții;
- g. să stabilească cerințe școlare nepărtinitoare pentru toți elevii;
- h. să manifeste dăruire în educarea copiilor;
- i. să trateze pe toți elevii corect;
- j. să intensifice disciplinarea pozitivă a copiilor;
- k. să ofere indicații cu privire la modul în care părinții îi pot ajuta pe copii;

În ultimii ani se pune accent și pe un angajament mutual clar stabilit între părinți și școală, în baza unui *contract educațional* individual privind educația copilului. Scopul

contractului are ca principiu asigurarea condițiilor optime de derulare a procesului de învățământ prin implicarea și responsabilizarea părților în educația beneficiarilor direcți ai educației elevilor. Astfel:

- *Școala* are responsabilitatea cea mai importantă în procesul instructiv-educativ.
- *Părintele* este o persoană responsabilă pentru educarea și comportamentul copilului și pentru colaborarea cu școala spre beneficiul copilului.
- *Elevul* este și el responsabil pentru propria educație.

Din momentul semnării acestuia, contractul educational dintre familie și școală se consideră ca un sistem de îndatoriri reciproce în colaborarea părinților cu școala pentru a educa și forma copilul.

Atunci când părinții, elevii și ceilalți membri ai comunității devin și se consideră parteneri în educație, în jurul elevilor se formează o comunitate de suport care, care poate funcționa ca un angrenaj bine pus la punct. Parteneriatul reprezintă o componentă esențială în organizarea și desfășurarea activității în școală și în clasele de elevi.

1.2. Bariere în relaționarea profesori-părinți

Educația copiilor este scopul comun al familiei și al școlii, scop care poate fi realizat eficient doar printr-o relație de parteneriat, prin înțelegerea rolurilor, divizarea competențelor, responsabilităților și a funcțiilor între părțile implicate, prin investirea comună a resurselor de timp, prin împărtășirea informațiilor; prin soluționarea în comun a situațiilor problematice etc.

Relațiile dintre școală și familie sunt fundamentale pentru buna funcționare a sistemului educațional și succesul școlar al tinerilor, respectiv, posibilitățile de implicare a părinților în viața școlii trebuie să devină o preocupare constantă a instituției de învățământ. Este important ca părinții să înțeleagă beneficiile participării în viața școlii asupra propriului copil, dar și asupra comunității.

Din păcate, există situații în care apar rupturi, blocaje sau disfuncționalități în exercitarea rolurilor în cadrul parteneriatului și, din acest motiv, obiectivul principal va fi parțial sau chiar deloc realizat. Studiile realizate au permis diferențierea a două categorii de obstacole în funcționarea eficientă a parteneriatului familie-școală:

- a. obstacole existente în cadrul instituțiilor de învățământ;
- b. obstacole existente în cadrul familiei.

Obstacolele relației școală – familie pot fi de ordin comportamental, deci, subiectiv (și se pot ivi atât din partea părinților cât și a profesorilor și administratorilor școlari) sau de ordin material (relația școală – familie cere un surplus de efort material și de timp). Dificultățile de comunicare pot rezulta din ideile divergente privind: responsabilitatea statului și a familiei privind educația copiilor, libertatea de alegere a școlii de către părinți sau unicitatea instituției școlare; impactul mediului familial asupra rezultatelor școlare ale copilului, randamentul pedagogic și datoria parentală; participarea părinților la gestionarea și procesul decizional din instituția școlară.

Rezultatele unora dintre cercetările analizate au arătat că pregătirea profesorilor nu este suficientă și că aceștia au nevoie de competențe noi pentru a interacționa mai eficient cu părinții. Rezultatele acestei explorări ar trebui să fie utilizate în conceperea programelor de formare a profesorilor și în cadrul unor metodologii ale școlilor, prin intermediul cărora să se asigure un cadru pentru dezvoltarea relațiilor școală - familie. Alte cercetări au arătat că, în ciuda participării la programe de formare, care includ teme legate de comunicarea cu părinții, viitorii profesori dețin competențe scăzute de comunicare cu părinții și în general, nu se simt pregătiți să interacționeze cu aceștia. De asemenea, s-a constatat că atitudinile viitorilor profesori față de părinți sunt

pozitive, dar nu ca urmare a participării acestora la formarea inițială, ci mai degrabă bazate pe biografia personală.

Cadrele didactice au opinii diferite cu privire la distribuția rolurilor și la legătura școală – familie. Unii consideră că școala are sarcina instruirii iar familia pe aceea a educării (45 % în ancheta întreprinsă de Favre și Montandon în 1989). O altă parte (25 %) reduc la minimum necesar contactele: întrucât activitatea școlară este o activitate specializată, ea trebuie desfășurată de specialiști; odată ce a fost „delegată” să se ocupe de instruirea copiilor, școala trebuie lăsată să-și facă datoria. Ceilalți (16 %) se orientează după o logică a „coordonării” eforturilor: părinții sunt contactați individual numai atunci când activitatea școlară a copilului impune eforturi suplimentare și concertate; întâlnirea constă în consilierea didactică a părintelui și, eventual, în informarea cadrului didactic cu privire la particularități ale copilului sau ale vieții de familie. O a doua categorie de cadre didactice consideră că școala și familia au, în linii mari, aceleași atribuții, că nu se poate face distincție netă între sarcinile fiecăreia.

Datorită evoluției sistemelor școlare în societățile europene, numeroase cadre didactice manifestă nu o responsabilitate de tip profesional, specifică sistemelor școlare din țările anglo-saxone, ci o responsabilitate de tip birocratic: ei înțeleg să răspundă pentru activitatea lor doar în fața celor ce i-a angajat nu și în fața

beneficiarilor direcți. Pentru numeroase cadre didactice, beneficiarul este elevul și nu părintele. Dificultățile unei cooperări sau ale unui parteneriat între familie și școală sunt legate, în opinia acestor sociologi, de un conflict de interese, cu atât mai puternic cu cât ne aflăm într-o perioadă de redefinire a rolurilor celor două părți: evoluțiile sociale și școlare au conferit școlii prerogative foarte mari în educația copiilor și o mare autonomie, în timp ce părinții continuă să exercite o influență deloc neglijabilă asupra copiilor lor și, cu toate că au puteri limitate în ceea ce privește activitatea școlii, ei revendică o transparență și o permeabilitate mai mari din partea acesteia iar, în unele cazuri, politicile și legislația îi susțin.

Reproșurile care se fac profesorilor privind colaborarea cu familiile elevilor privesc dificultăți de a stabili relația cu adulții (tratează părinții ca pe copii și nu ca parteneri în educația elevului, decizând autoritar la reuniunile cu părinții), definirea imprecisă a rolului de profesor (oscilează între autonomia tradițională și perspectivele noi ale parteneriatului), lipsa pregătirii privind relația școală – familie.

Analizând cealaltă categorie de obstacole, cea legată de mediul familial, reproșurile care se fac părinților privind colaborarea cu școala vizează: apatia, lipsa de responsabilitate, timiditatea, participarea cu ingerințe (critică cu impertinență

școala); preocupări excesive (exclusive) pentru randamentul școlar (notele) al copilului; rolul parental rău definit; contacte limitate cu școala; conservatorism.

Informarea și formarea părinților în ceea ce privește școlaritatea copilului presupune, cel puțin, ca fiecare părinte să cunoască:

- obligațiile legale privind educația copilului;
- drepturile de care dispune pentru educația copilului;
- importanța atitudinii lui pentru reușita școlară a copilului;
- metodele de colaborare cu școala.

Atitudinile părinților sunt de opoziție, delegare, mediere și cooperare. Cele mai frecvente raporturi cu școala sunt întreținute de familiile de tip „asociație” și „paralel”. Familiile de tip „bastion” înregistrează cel mai scăzut nivel de permeabilitate și de participare în raport cu școala.

Familiile de tip „asociație” au o orientare generală către exterior și o concepție foarte largă cu privire la competențele școlii, familiile de tip „paralel” apelează la cadrele didactice în calitate de specialiști capabili să compenseze dezorientarea părinților în fața ritmului și amplitudinii schimbărilor contemporane. În cazul familiilor „bastion” reușita școlară poate fi subordonată conservării coeziunii familiale.

Atitudinea mai deschisă a familiilor aparținând categoriilor mijlocii și superioare este legată de distanțele culturale și sociale mai mici față de școală și, implicit, de posibilitatea unui dialog de pe poziții echilibrate. Raporturile cu școala au pentru aceste familii o funcție simbolică: ele creează și întrețin o imagine publică și o imagine de sine pozitivă. Categoriile defavorizate păstrează o oarecare distanță în raport cu școala, datorită sentimentelor de respingere și de frustrare pe care le generează contactele cu o lume care nu le este familiară și în care nu se simt „în largul lor”. Indiferent de categoria socială, contactele cu școala se răresc atunci când copiii înregistrează un eșec școlar sau conduite deviante; evitarea școlii este foarte frecventă în categoriile defavorizate. Conduitele acestora sunt rezultat nu al „demisiei” parentale, așa cum înclină să creadă multe cadre didactice, ci al unei reacții de apărare: invitați la școală cu precădere atunci când copiii lor intră în conflict cu ordinea școlară, acești părinți se identifică cu copiii, se simt culpabilizați odată cu aceștia sau chiar mai mult decât ei și, la rândul lor, impută școlii eșecul sau conduita deviantă.

În opinia lui Robert Ballion există „blocaje” în comunicare din faptul că, pe de o parte, părinții refuză să mai fie „utilizatori captivi” ai sistemului școlar și manifestă atitudini „consumatoriste” care implică o anume marjă de control,

posibilitatea de a evalua, de a critica, de a accepta sau de a refuza calitatea serviciilor furnizate de școală iar, pe de altă parte, educatorii nu au fost pregătiți să „negocieze” cu partenerii.

De-a lungul timpului, au fost identificate cele mai frecvente probleme comune, care privesc ambele părți implicate în parteneriat, care împiedică eficiența parteneriatul dintre școală și familie și care trebuie soluționate printr-un efort conjugat al tuturor actorilor educaționali: părinți, cadre didactice, manageri ai instituțiilor de învățământ. Dintre acestea amintim:

- lipsa de claritate în repartizarea rolurilor și responsabilităților între parteneri;
- prezența unor bariere cauzate de circumstanțele socio-economice, culturale ale perioadei de tranziție pe care o traversează țara;
- insuficiența pregătirii administrației instituției de învățământ, a cadrelor didactice și a părinților pentru construirea unor relații de parteneriat în educația copiilor;
- lipsa unei tradiții culturale în colaborarea școală-familie și a modalităților de stimulare a acesteia.

1.3. Forme de colaborare școală-familie

În societățile contemporane nu se poate vorbi despre educație familială fără a se lua în considerare raporturile familiei

cu școala, așa cum nu se poate vorbi despre educație școlară fără a se ține seama de raporturile școlii cu familiile elevilor.

În evoluția istorică a relației familie – școală se pot deosebi trei etape:

- **etapa școlii autosuficiente:** școala este considerată o instituție închisă, care nu influențează mediul familial și nu se lasă influențată de el. Caracteristicile etapei sunt: contactele cu părinții sunt rare, formale; părinții acceptă ideea că nimic din ceea ce se întâmplă în școală nu îi interesează; administrația alege școala pentru copii; părinții nu participă la consiliile de administrație școlară; asociațiile de părinți nu sunt încurajate; în pregătirea profesorilor relația între familie și școală este neglijată;

- **etapa de incertitudine profesională:** profesorii încep să recunoască influența factorilor familiali asupra rezultatelor școlare în vreme ce părinții continuă să creadă că școala este autosuficientă. Caracteristicile etapei sunt: tendința de a intensifica acuzele ce se aduc familiei pentru proastele rezultate școlare; administrația școlară are tendința de a conserva atitudinea din etapa anterioară; contactele cu părinții păstrează caracterul formal, de rutină; local, apar experiențe privind comunicarea cu părinții; apar organizațiile voluntare de părinți; se constituie consilii de gestiune școlară, în care participarea părinților are un rol minor, nedecizional, dar e prezentă; în formarea profesorilor se abordează

problema relației familie – școală, dar are un statut de problemă secundară;

- **etapa de dezvoltare a încrederii mutuale:** părinții și profesorii descoperă împreună că neîncrederea este treptat înlocuită cu încrederea unora față de alții. Caracteristicile etapei sunt: relația cu familiile este din ce în ce mai mult încurajată de școală; consiliul școlar include reprezentanți ai (asociațiilor) părinților, cu rol decizional în toate problemele educaționale; organizațiile de părinți sunt acceptate și încurajate în activitatea școlară; profesorii specializați (consilieri) tratează problemele speciale ale colaborării cu familiile; organizațiile de profesori recunosc statutul și rolul asociațiilor de părinți; administratorii și politicienii educației insistă asupra importanței relației familie – școală; în formarea profesorilor se abordează problema relației cu familia ca una din problemele importante; se organizează cursuri pentru profesori și părinți. (Gheorghe Bunescu, 1997, p. 67-69)

Pentru optimizarea relației școală-familie, este nevoie de a îmbina variate forme și metode de colaborare a școlii cu familia și comunitatea:

a. ***ședințele cu părinții*** oferă acestora ocazia de a se cunoaște între ei, de a acționa ca o echipă, de a secunoaște reciproc cu cadrele didactice, de a discuta aspect ale programului școlar, de a afla despre progresele/regresele copiilor, schimbările

intervenite în evoluția lor.

- b. ***lectoratele cu părinții*** cu teme diverse prin care părinții sunt informați cu privire la importanța cunoașterii personalității propriului copil, aprecierea corectă a comportamentelor copiilor, măsuri și soluții pentru ignorarea sau limitarea comportamentelor negative, tehnici și metode prin care î-și pot ajuta copilul la lecții.
- c. ***consultațiile individuale*** (convorbirile) oferă prilejul abordării individualizate a problemelor cu care se confruntă copilul sau părintele, se pot oferi sfaturi, părinții pot furniza informații mai intime pe care nu doresc să le facă publice, dar sunt relevante pentru educația și instrucția copilului;
- d. ***convorbirile telefonice*** care au luat amploare datorită telefoniei mobile, dar și timpului limitat al părinților și cadrelor didactice
- e. ***chestionarul*** permite obținerea unor informații privind organizarea colectivelor de elevi, teme abordate în ședințele ulterioare etc.
- f. ***participarea părinților la activități organizate de școală*** - lecții deschise pentru părinți astfel părinții au posibilitatea să cunoască nivelul de pregătire al copilului, deprinderile însușite, să se familiarizeze cu metodele și procedeele folosite în predare.

g. consilierea psihopedagogică constă în abordarea specializată, prin intermediul profesorilor consilieri școlari a dificultăților de adaptare a elevilor la cerințele școlii.

h. vizite ale cadrelor didactice la părinții copiilor - specificul acesteia constă în aflarea directă a condițiilor concrete de viață și educație ale copilului în familie.

i. excursii, drumeții – părinții pot contribui la organizarea și sponsorizarea acestor acțiuni, asigură supravegherea copiilor, trăiesc emoții pozitive alături de copilul lor, le oferă modele de comportare.

j. participarea părinților la expoziții cu lucrări ale copiilor reprezintă un prilej de a-i familiariza cu date importante despre evoluția copiilor, atât pe plan artistic, cât și al bagajului de cunoștințe;

k. sărbătorirea zilei de naștere a copilului în clasă - copiii învață comportamentul civilizat, unele convenții sociale și se creează legături afective cu membrii familiilor, deoarece invitații sărbătoritului pot fi părinți și alte rude.

l. serbările școlare prin care părinții pot descoperi aptitudini special ale copiilor, nivelul dezvoltării acestora, pot să le evalueze performanțele, să se implice în organizarea acestor activități.

m. implicarea părinților în proiecte și parteneriate

școlare (Ziua porților deschise) în cadrul cărora părinții participă la activitățile programate.

n. **jurnalul clasei** cuprinde fotografii, impresii ale copiilor, ale altor persoane implicate în activitățile clasei, descrieri de activități, diplome obținute, desene create de copii etc.

o. **scrisorile și însemnările** sunt necesare ca mijloc operativ, comod, în condițiile în care cadrele didactice nu au posibilitatea unor întâlniri directe cu părinții elevilor.

p. **atelier de lucru cu părinții** în cadrul cărora aceștia se familiarizează cu standardele de eficiență a învățării, finalitățile educației, conținuturile, strategiile aplicate, programul de activitate a școlii;

q. **mese rotunde** în cadrul cărora părinții și profesorii fac schimb de experiență educațională.

r. **conferințe științifice** în cadrul cărora cadrele didactice, dar și părinții susțin comunicări cu privire la educația copiilor în școală și familie.

s. **activități de tipul Școala părinților** în cadrul cărora se organizează cursuri psihopedagogice pentru părinți.

Dintre formele mai importante de organizare instituționalizată a educației părinților și a colaborării școală – familie amintim:

- asociații ale părinților (și profesorilor) care au o largă

libertate de inițiativă; au apărut pentru prima dată în S.U.A. în secolul trecut;

- școli ale părinților (inițiate în Franța) și școli ale mamelor (inițiate în Germania);
- consilii de administrație școlară având rol informațional, consultativ și decizional; ființează în Belgia, Olanda, Danemarca și în alte țări occidentale;
- comitete de părinți pe clase și școli, fără rol decizional, care sprijină școala în rezolvarea unor probleme (în țările est-europene).

Un rol deosebit, atât pentru colaborarea familie-școală și participarea la gestiunea școlii, cât și pentru educația părinților îl au **asociațiile de părinți** a căror finalitate este, în principiu, protecția copilului prin educație. Asociațiile de părinți se pot deosebi și după scopurile lor astfel: pot fi organizate ca grup de susținere a școlii, pot fi implicate în rezolvarea problemelor needucaționale; se pot constitui ca grup de cooperare, educația considerându-se ca un proces comun în care părinții și profesorii sunt parteneri, decid împreună viitoarele programe; în fine, pot ființa ca grup de apărare a intereselor părinților față de alte grupe.

1.4. Optimizarea relației școală-familie prin educație parentală

Educația părinților, ca și educația, în general, apare necesară atât pentru creșterea și educarea copiilor cât și ca o cale de emancipare spirituală și socială, ca un vector al democratizării educației și societății.

Evoluțiile rapide din viața socială generează o cerere de continuare a proceselor de reînnoire a cunoștințelor, deprinderilor și valorilor pe durata vieții. Din perspectiva unei analize sistemice, educația părinților apare ca o dimensiune a educației permanente și, desigur, a educației adulților. „Educația permanentă este un proces de perfecționare a dezvoltării personale, sociale și profesionale pe durata întregii vieți a individului în scopul îmbunătățirii calității vieții atât a indivizilor cât și a colectivităților lor. Aceasta este o idee comprehensivă și unificatoare care include învățarea formală, nonformală și informală pentru dobândirea și îmbogățirea unui orizont de cunoaștere care să permită atingerea celui mai înalt nivel de dezvoltare posibil în diferite stadii și domenii ale vieții.” (R. H. Dave, 1991, pp. 47 – 48). Din această perspectivă, actualul sistem de învățământ apare ca inflexibil, prea formal și disfuncțional în contextul necesităților comunităților sau al noilor evoluții. În aceeași lucrare e menționează că o etapă inițială a oricărei strategii, proiectată să îndeplinească aspirațiile

educației permanente este „construirea unui pod de legătură” între „o varietate de elemente intereducaționale” (structuri, curriculum, pregătirea profesorilor) și „un număr considerabil de elemente extraeducaționale.” (configurații personale, sociale, istorice etc.)

Deoarece educația părinților (cu excepția unor programe de promovare profesională) nu poate deveni obligatorie, ea trebuie să fie adaptată nevoilor acestora și să acorde celor ce studiază condiții liberale (de autoeducație și autoevaluare, de alegere a conținuturilor și metodelor, a locului și timpului de învățare). Un sistem de educație pentru adulți este bine organizat funcțional atunci când este întemeiat pe motivații și centrat pe obiective care rezolvă problemele indivizilor sau ale grupurilor de adulți. Trebuie să existe strategii întemeiate pe cunoașterea nevoilor reale, specifice educației pentru a stimula motivațiile lor de învățare și de participare la programe educative. Asemenea strategii presupun și un sistem de „autopurtare” a învățării – specific al educației adulților – care să se realizeze atât prin apelul la educatori (formatori) specializați (profesori, medici, juriști etc.) cât și prin apelul la formatori formați dintre adulți cuprinși în programele educaționale.

Democrația, transformările sociale, emanciparea femeii, modificarea statului copilului, dispersia familiei, încercarea de a restitui educației familiale prestigiul pe care l-a avut până la

introducerea învățământului obligatoriu, progresele sociologiei și psihologiei, precum și alte cauze au dus la înțelegerea faptului că orice sistem de educație rămâne neputincios dacă se izbește de indiferența sau de opoziția părinților. Misiunea școlii devine astfel primordială. „Deoarece axa directoare a civilizației occidentale este înaintarea persoanei spre mai multă libertate și fericire, înaintarea societăților spre mai multă înțelegere și justiție și dată fiind demisia unui număr de părinți și faptul că un număr crescând de copii vin din familii destrămate, fie din medii analfabete, iar comunicarea dintre părinți și copii nu se face întotdeauna foarte bine, pentru toate aceste motive școala are o misiune suplimentară.” (Domenach, 1989, p. 48).

Dintotdeauna au existat educatori remarcabili și părinți iubitori care nu și-au pus probabil atâtea probleme și totuși au reușit foarte bine; dar acest lucru era mai ușor într-o lume statornică în care tradiția avea ultimul cuvânt. Modificarea pe care a suferit-o, în curs de o generație sau două, relațiile dintre părinți și copii, dintre adulți și tineri apare mai vădită în considerația pentru copil ce are „semnificația de recunoaștere intimă și profundă a valorii persoanei copilului și de încredere în potențialul lui de dezvoltare” (Osterrieth, 1973, p.67).

Sentimentul de siguranță – singurul care permite copilului să se emancipeze și să-și dobândească personalitatea – depinde de

următoarele condiții (Osterrieth, 1973, p. 70):

1. Protecția împotriva loviturilor din afară
2. Satisfacerea trebuințelor elementare
3. Coerența și stabilirea cadrului de dezvoltare
4. Sentimentul de a fi acceptat de ai săi:
  - *ca membru al familiei*: să fie iubit, să dăruiască dragoste, să fie izvor de bucurie și de mulțumire pentru adulți; să fie condus și îndrumat;
  - *ca ființă umană*: să i se accepte caracteristicile individuale; să aibă posibilitatea de acțiune și experiență personală, să aibă asigurată o anumită arie de libertate.

Pentru îndeplinirea funcției fundamentale a familiei – de securizare a copilului – și rolului său socializator, aculturant și individualizator, finalitatea definitorie a educației părinților devine formarea conștiinței educative a părinților, a necesității unui efort conștient pe măsura evoluției nevoilor (inclusiv de educație) ale copilului.

În general, termenul de educație parentală, denumeste, în sens larg, ”programele, serviciile și resursele destinate părinților și celor care îngrijesc copii, cu scopul de a-i sprijini pe aceștia și de a le îmbunătăți capacitatea de a-și crește copiii” (Carter, 1996, apud Ștefan Cojocaru, 2011, p. 5). Într-un sens mai restrâns, educația parentală se referă la programele care ajută părinții să își dezvolte

și să își îmbunătățească abilitățile parentale, să înțeleagă dezvoltarea copilului, să învețe să reducă stresul care poate afecta funcționalitatea parentală, și să învețe să folosească modalități alternative de abordare a situațiilor dificile întâlnite cu copiii.

Scopul educației parentale este de a dezvolta relațiile dintre părinți și copii prin încurajarea comportamentelor de sprijin ale părinților și modificarea comportamentelor nonproductive sau vătămătoare (Small, 1990, apud Ștefan Cojocaru, 2011, p. 12). Programele de educație parentală își propun, în general, să dezvolte la părinți comportamente noi, pozitive, pe de o parte și să elimine o serie de comportamente care afectează nefavorabil dezvoltarea copilului, pe de altă parte. Small (1990) operează cu diferențe în ceea ce privește educația parentală și sprijinul parental. Ca entitate de sine stătătoare sau în combinație cu alte programe, educația parentală ajută părinții să-și dezvolte și să-și îmbunătățească abilitățile parentale, să înțeleagă dezvoltarea umană, să alterneze abordările în creșterea copiilor și să învețe tehnicile pentru a reduce stresul care subminează funcționarea parentală (Small, 1990, apud Ștefan Cojocaru, p. 15). Educația parentală pune accent atât pe îmbunătățirea exercitării parentalității, cât și pe latura terapeutică de reducere a tensiunilor generate de îndeplinirea rolurilor de părinte. Scopul sprijinul parental este de a îmbunăți capacitatea părinților de a valorifica

resursele din afara familiei pentru propria bunăstare a lor și a copiilor lor. Considerăm că aceste diferențe surprinse de autor sunt utile pentru clarificarea modului în care educația parentală răspunde unor nevoi și produce anumite efecte.

În România există deseori confuzii în ceea ce privește educația parentală: deseori, orice intervenție asupra părinților (consiliere, sprijin moral, grupuri de suport, informare etc.) sunt considerate a fi activități de educație parentală. Pe măsură ce părinții participă la programe de educație parentală devin mai capabili să ofere o îngrijire mai atentă a copiilor. Nu-i suficient doar să informezi oamenii și ei să înțeleagă mesajele transmise în diferite campanii de informare pentru schimba comportamentele. Cele mai citate exemple în literatură sunt cele legate de comportamentele în sănătate și cele subsumate conceptului de stil de viață; astfel, în ciuda nenumăratelor campanii de informare și educare, fumătorii nu-și modifică comportamentul, persoanele care-și agresează membrii familiei nu devin mai puțin agresivi sau mai puțin violenți, părinții care-și neglijează copiii nu devin mai atenți față de aceștia etc. Producerea unor schimbări la nivelul comportamentelor presupune înțelegerea complexă a culturii, factorilor personali și sociali, asigurarea unor contexte de interacțiune și control social capabile să motiveze și să susțină schimbarea.

Avem nevoie de educație parentală? În general, în literatura domeniului, cele mai frecvent invocate consecințe ale educației parentale sunt: îmbunătățirea cunoașterii părinților în domeniul dezvoltării copiilor, a nevoilor acestora și modului cum acestea pot fi satisfăcute, în așa fel încât să susțină sănătatea fizică și psihică a copilului; informarea părinților în legătură cu drepturile copilului și modul în care acestea trebuie respectate; îmbunătățirea abilităților părinților de a comunica cu copiii, de a-și ajusta așteptările față de aceștia în mod realist; îmbunătățirea atitudinilor suportive ale părinților față de copii, a capacității lor de a sprijini autonomizarea copiilor prin disciplinarea pozitivă a lor etc. Toate aceste lucruri pot constitui soluții posibile pentru o serie de probleme sociale importante: abuzul asupra copilului, problemele sociale ale adolescenților (consum de droguri, delincvență etc.), eșecul școlar, violența tinerilor; de asemenea, ele afectează pozitiv adulții la nivelul construcției identității parentale și a demnității de părinte, la nivelul rețelelor lor sociale, pe care le dinamizează, restructurează și consolidează, la gestionarea și reducerea stresului parental (Goddard, MyersWalls, Lee, 2004, apud Ștefan Cojocaru, 2011, p.46).

Deși sunt incontestabile beneficiile educației parentale, totuși ea nu reprezintă un panaceu: ea nu poate rezolva sărăcia și efectele devastatoare ale acesteia asupra familiilor, nici

inegalitățile sociale sau problemele din sistemul de asistență socială a familiei și copilului etc.; cu toate acestea, ea poate îmbunătăți abilitatea părinților de a oferi dragoste și sănătate copiilor lor, oferindu-le astfel o șansă mai bună în viață. Orientate în mod prioritar către familiile vulnerabile și defavorizate, programele de educație parentală au ca principal argument faptul că în aceste familii copilul este supus unor riscuri, precum: abuzul, neglijarea, exploatare prin muncă, nerespectării drepturilor fundamentale etc. Nevoia este mai bine scoasă în evidență datorită faptului că aceste categorii de familii sunt mai puțin expuse prescripțiilor instituționale privind drepturile copilului, sunt mai văduvite de interacțiuni sociale capabile să influențeze comportamentele și competențele parentale.

Poate, de aceea, cursurile de educație parentală, înțelese ca activități capabile să asigure contextul unor interacțiuni între părinți, par să fie mai adaptate nevoilor părinților și mai flexibile în construirea unor comunități de învățare. În cadrul unor asemenea contexte părinții pot interacționa, își pot împărtăși propriile experiențe, pot schimba idei, soluții și credințe, pot să realizeze comparații între propriile comportamente și cele ale celorlalți părinți. Părinții participanți la programe de educație parentală manifestă în mod direct intenția de reducere a asimetriei puterii dintre specialist (educator parental) și părinte; părinții

consideră că principala calitate a educatorului parental trebuie ca acesta să fie, la rândul său, părinte. Astfel, prin comparație și asemănare, prin multiplicarea numărului de persoane care împărtășesc aceleași valori se creează un context de legitimitate și un cadrul social care facilitează, pe de o parte, internalizarea valorilor, normelor și prescripțiilor și experimentarea unor noi comportamente, pe de altă parte.

Programele de educație parentală care se desfășoară în cadrul unor întâlniri de grup sunt considerate a fi mai puțin invazive la nivelul mediului familial, deoarece prescripțiile instituționale sunt moderate de valorile împărtășite de membrii grupului, iar întâlnirile dintre specialiști (educatori parentali) nu sunt percepute ca fiind o formă de control venit din sfera instituțională; în acest caz, educatorii parentali sunt văzuți de către părinți mai degrabă ca facilitatori, persoane de sprijin și modele sociale. Scopul programelor de educație parentală este acela de susținere a parentalității, văzut ca un ansamblu de atitudini și practici educative, care actualizează competențele părinților (cu sensul de a le acorda la sistemul de valori promovat în societate). Educația parentală urmărește nu doar dezvoltarea competențelor practice, ci și a celor reflexive. Exercițiul practic al parentalității este definit mai degrabă ca un proces al unei practici reflexive și nu doar un set de îndeletniciri sau sarcini practice care trebuie

învățate și care definesc rigid rolurile de mamă și de tată (Golding, 2000, apud Ștefan Cojocaru, 2011, p.54).

Diversitatea programelor de educație parentală, diversitatea specializărilor persoanelor implicate în educație parentală, caracterul eclectic al acestei practici, puțin dezvoltate în România, în condițiile lipsei unui sistem coerent de formare, certificare și supervizare a educatorilor parentali susține nevoia elaborării unor standarde profesionale necesare dezvoltării unui nucleu comun de competențe care să sprijine dezvoltarea educației parentale și asigurarea unui mecanism flexibil de adaptare a acestor programe la culturile locale și familiale.

Adaptarea conținuturilor și metodelor la caracteristicile diferite ale diverselor categorii de părinți reprezintă o altă direcție de dezvoltare pe care trebuie să o luăm în calcul. Programele de educație parentală trebuie să fie transparente și responsive față de valorile părinților, cultivând participarea părinților ca strategie de implicare și învățare; dezvoltarea componentei cu lucru cu părinții iliterati (componentă orală și grafică a conținuturilor și formelor de organizare practică a cursurilor) poate fi o direcție de intervenție astfel încât să poată fi impactate cele mai defavorizate categorii de părinți. Astfel, existența și funcționarea unui cadru formal pentru conceperea, producerea și distribuirea unor materiale de specialitate din domeniul educației parentale accesibile părinților

poate constitui o formă de sprijinire a dezvoltării acestui domeniu în România

Intervențiile de scurtă durată și care sunt oferite în segmente sociale izolate nu au efecte sustenabile în timp și nu permit schimbarea mentalității colective în sensul dorit. Extinderea adresabilității programelor de educație parentală pe categorii de părinți cu rețele sociale extinse și consolidate ar permite o promovare mai bună a programelor care ar putea contribui la schimbarea comportamentelor parentale. Pe de altă parte, pentru creșterea eficienței programelor de educație parentală este necesară extinderea acestora pe categorii mari de populație și furnizarea acestora pentru o perioadă lungă de timp.

I.5. Jocul - resursă metodologică pentru activitățile desfășurate cu elevii și părinții

Jocul este o activitate *fizică sau mintală*, spontană sau planificată, dar realizată pentru ea însăși, fără utilitate imediată, generatoare de distracție, de plăcere sau de relaxare. Esența jocului este însă una intelectuală, depășind limitele unei activități pur biologice sau fizice.

Jocul, ca metodă didactică, constituie o modalitate de a-i face pe elevi să participe activ la procesul de învățare. Elevul părăsește rolul de spectator și devine actor în propria activitate de

învățare, ceea ce corespunde atât modalității specifice de învățare activă, cât și creativității și vieții lui afective.

Jocul poate fi un mod experiențial și plin de viață prin care pot fi introduse concepțe și strategii cognitive de învățare. De multe ori, însă, participanții își amintesc jocul dar uita scopul. De aceea, este important să fie subliniate obiectivele învățării prin discuții și trimiteri directe spre conținutul supus învățării, întrucât „determinând un transfer de energie, de motivație funcțională (dedusă din trebuințe interne) dinspre jocul propriu-zis spre activitatea de învățare sau asociind un interes imediat și puternic, specific jocului, unor obiective sau sarcini de învățare, există posibilitatea ca acțiunea distractivă să se transforme într-un important factor de exersare (de antrenament, de însușire a unor modele comportamentale, de exemplu) fără ca cel ce se joacă să fi avut această intenție”.(Cerghit:263).

Pentru a determina învățarea, adică schimbări comportamentale și achiziții informaționale stabile, utilizabile în contexte diverse, principala condiție care trebuie respectată de coordonatorul jocului ”este aceea de a face ca participanții să-și dea seama că ei se află într-o situație de învățare, că primează aspectul cognitiv și ca atare este necesar să se desfășoare cu toată seriozitatea; altfel prea puțin obișnuiți cu o asemenea modalitate de lucru, ei sunt înclinați să vadă în aceasta un moment

divertisment, de amuzament, ceea ce prejudiciază atingerea sarcinilor prestabilite (Cerghit:271). Astfel, profesorului care își propune să utilizeze jocul ca metodă de instruire i se cere să dea dovadă de multă măiestrie în dirijarea activității. El joacă rolul de coordonator: alege jocul, delimitează aria de probleme abordate în cadrul acestuia, fixează obiectivele didactice și educative. În timpul derulării jocului, el supraveghează respectarea regulilor și coordonatelor jocului, dă indicații atunci când participanții la joc nu reușesc să îndeplinească sarcinile stabilite sau se îndepărtează de scopul urmărit și, în același timp, ajută la rezolvarea problemelor și stimulează găsirea de soluții adecvate, atrăgând atenția asupra “punctelor de interes”.

Coordonarea exterioară a jocului de către profesor este necesară deoarece „este extrem de puțin probabil ca un elev, exclusiv prin propriile eforturi, prin propriile sale forțe intelectuale și motrice (deci absolut fără nicio indicație, în mod complet autonom), să reușească să-și propună investigații, să-și stabilească strategia de lucru și să realizeze descoperiri” (Bocoș:310). Descriind sau explicând, oferindu-le o îndrumare minimă în realizarea procesului presupus de desfășurarea jocului, conform obiectivelor cuprinse în proiectul didactic, profesorul realizează, de fapt, o conducere discretă, fără să intervină în realizarea sarcinilor de joc propriu-zise.

Utilizând metoda jocului în activitățile cu elevii dar și în cele de educare a părinților, profesorul poate beneficia și de avantajele dinamicii de grup. Interdependențele care se creează, spiritul de cooperare, participarea efectivă și totală la joc determină angajarea participanților timizi sau mai puțin încrezători în forțele proprii. Jocul „instaurează o rețea de interacțiuni sociale, un spațiu comunicațional garantat de reguli de funcționare democratice, spațiu în care puncte de vedere și opinii diferite se pot confrunta într-un mod pluralist, în condiții de acceptare, toleranță și respect reciproc”.(Stover et. al, 1993 *apud* Bocoș:319)

În acest spațiu, copii (dar și adulți) diferiți ca personalitate găsesc soluția formării lor în condițiile pluralității concepțiilor, a ideilor, a preocupărilor, a ritmurilor de lucru, a formelor de feedback și de evaluare.

Jocul reușește să mobilizează energiile naturale ale participanților, contribuie la creșterea încrederii în sine dar și în ceilalți. Jucătorii sunt ajutați să-și etaleze și să conștientizeze propriile lor valori, dar sunt provocați și să descopere calităților partenerilor sau adversarilor, pentru a putea realiza sarcinile primite. Învățarea devine mai interesantă, mai atractivă, mai plăcută și susceptibilă să determine creșterea motivației pentru învățare. De asemenea, utilizarea metodei jocului poate deveni un

excepțional prilej de modelare a gândirii și imaginației, de dezvoltare a creativității, ca și a perseverenței.

Utilizarea jocului ca metodă de educare a elevilor și părinților are atât avantaje, cât și dezavantaje. Cunoașterea acestora de către cei care își propun să utilizeze această metodă în activitatea proprie poate conduce la o proiectarea adecvată a activităților educative.

Principalele avantaje ale utilizării jocului sunt:

- Crearea unor experiențe emoționale și relaționale puternice și imediate, care sunt imposibil de creat în procesul de predare folosind metode cognitive;
- Permite participanților să se relaxeze, să se elibereze de modul convențional de funcționare și să se lase cuprinși total de activități;
- Permite creierului să folosească atât emisfera dreaptă cât și cea stângă și, drept urmare, să crească calitatea învățării;
- Experiențele comune ale participanților creează o atmosferă coerentă de grup mult mai rapid, astfel încât calitatea învățării într-un grup social matur atinge un nivel superior;
- Angajamentul participanților în procesul de învățare este mult mai intens, crescând și mai mult calitatea procesului de învățare (desigur, un astfel de efect este prezent numai dacă se reușește implicarea pe deplin a participanților la activități).

Principale dezavantaje ale utilizării metodei jocului în activitățile educative realizate cu elevii și părinții sunt:

- Solicitarea la maxim a capacității profesorilor, nu numai pentru a putea fi capabili să gestioneze bine din punct de vedere psihologic dinamica de grup, dar și pentru a face față solicitărilor de pregătire, organizare și gestionare a activităților;
- Deoarece această metodă are un potențial efect terapeutic (emoțional), anumiți profesori (în special cei cu o bază de formare în psihologie sau psihoterapie) pot avea o tendință de a efectua terapie, pentru a analiza problemele personale ale persoanelor și să uite că scopul este de a învăța, mai degrabă decât de a vindeca. Dacă învățarea este scopul, atunci profesorul trebuie să aibă mereu clar în minte cu ce scop (pe lângă oferirea experienței în sine) dorește să folosească metoda respectivă și apoi să determine reflecția asupra experiențelor trăite în cadrul jocului;
- Pentru ca aceste activități să poată fi valorificate din punct de vedere educațional, participantul trebuie să fie implicat total în ele. Neparticiparea la joc poate fi uneori acceptată, dar, în cazul în care participantul chiar nu dorește să se implice, el este exclus din activitățile de grup și, prin urmare, de la procesul de învățare.

Pentru ca a valorifica calitățile jocului ca metodă de instruire și educare a elevilor și părinților, profesorul trebuie să respecte câteva condiții de utilizare. Principala condiție a utilizării jocului

În activitățile educaționale este aceea de a facilita conștientizarea de către participanți a faptului că se află într-o situație de învățare. E necesar ca profesorul să dea dovadă de multă maiestrie pentru a îmbina desfășurarea relaxantă și creativă a jocurilor cu urmărirea unor obiective cognitive riguroase. O altă condiție de utilizare a jocului în scopuri educative este aceea a asumării de către cadrul didactic a rolului de coordonator. Este important, astfel, ca profesorul să aleagă jocurile adecvate scopului urmărit, dar și vârstei participanților, să dea posibilitatea fiecărui participant să beneficieze de experiențele propuse de desfășurarea jocului, să faciliteze extragerea și generalizarea concluziilor. Pe parcursul desfășurării jocului profesorul se va asigura că regulile jocului sunt respectate, că activitățile jocului nu se îndepărtează de tema propusă iar, dacă este nevoie, va interveni cu îndrumări sau cu atragerea atenției asupra anumitor „puncte de interes” care trebuie urmărite sau atinse.

Utilizarea jocului ca metodă de instruire și educare a elevilor și părinților presupune și parcurgerea unor etape logice. Mai întâi, profesorul, asumându-și calitatea de coordonator al jocului, alege tema sau subiectul jocului, în strânsă relație cu obiectivele urmărite. Înainte de începerea jocului, participanții sunt informați cu privire la regulile și scenariul jocului și li se dau instrucțiuni referitoare la sarcinile ce le revin, se stabilesc, dacă este cazul,

echipele, se dau indicații referitoare la resursele materiale și de timp de care au nevoie. În timpul desfășurării jocului este important ca acțiunea să nu se îndepărteze de obiectivele stabilite iar profesorul prin intervențiile sale trebuie să ghideze participanții în această direcție. Cu siguranță că „jocul aparține jucătorilor” dar, atunci când rezolvarea problemelor puse în discuție se dovedește a fi prea grea pentru participanți sau atenția acestora se îndreaptă spre alte provocări decât cele care sunt presupuse de obiectivele și strategia jocului, profesorul poate interveni pentru a facilita ajungerea la rezultatele dorite. La finalul jocului rezultatele pot fi consemnate pe fișe, coli de flip-chart sau pe alte suporturi care sprijină analizarea experiențelor trăite în timpul jocului și extragerea de concluzii care apoi pot fi generalizate.

Activitățile practice din capitolele următoare constituie o ilustrare a aspectelor teoretice prezentate.

Dincolo de aspectul distractiv, jocul poate aduce în discuție probleme serioase cu care ne confruntăm sau se confruntă familiile: conflictele elevi-elevi, copil-părinți, părinți-școală, dificultățile de comunicare în familie, abilitățile reduse de rezolvare a problemelor, rigiditatea în gândire, autoritarismul ș.a. Proiectând și conducând activitățile astfel încât să fie atinse obiectivele de învățare pe care și le propune, profesorul va reuși ca într-o manieră

experiențială și relaxată să dezvolte abilități și să formeze cunoștințe la elevii și părinții implicați în aceste jocuri.

Bibliografie:

- Agabrian, M., Milea, V., *Parteneriate școală-familie-comunitate*, Editura Institutul European, Iași, 2005;
- Bocoș, Mușata Dacia, *Instruirea interactivă. Repere axiologice și metodologice*, Editura Polirom, 2013
- Bunescu Gh., Alecu Gh., Badea D., *Educația părinților*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997;
- Cerghit, I., *Metode de învățământ*, Editura Polirom, 2006
- Cojocaru, Șt., Cojocaru, D., *Educația parentală în România*, Editura Alpha MDN, București, 2011;
- Cucos, C-tin, *Informatizare în educație. Aspecte ale virtualizării formării*, Editura Polirom, Iași, 2006
- Dave, R.H., *Fundamentele educației permanente*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1991
- Dragomir, M., *Manual de management educațional pentru directorii unităților de învățământ*, Editura Hiperborea, Turda, 2000

- Kelemen, G., *Pedagogia învățământului primar și preșcolar*, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2011;
- Macbeth, Al., (coordonator) și colaboratorii, *L'enfant entre l'école et sa famille. Rapport sur les relations entre l'école et la famille dans les pays des Communautés Européennes*. Bruxelles, Comisia comunităților, nr. europene, Colecția Studii, Seria Educație. 13, 1984;
- Mitrofan, I., Ciupercă, C., *Incursiune în psihosociologia și psihosexologia familiei*, Editura Press Mihaela SRL, București, 1998;
- Osterrieth, P., *Copilul și familia*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973;
- Smith F., Driessen, G., Sluiter, R. & Slegers, P., *Types of parents and school strategies aimed at the creation of effective partnerships*, International Journal about Parents in Education, 2007
- Voinea, M., *Familia și evoluția sa istorică*, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1978

PROFESORI ȘI PĂRINȚI. CONSTRUIND ÎMPREUNĂ -activități desfășurate cu părinții-

CUNOAȘTERE INTERPERSONALĂ

Tema: **Floarea** (*după Călineci, M, 2013*)

Participanți: 5- 25 părinți

Timp: 30 minute

Materiale necesare: decupaje din hârtie colorată reprezentând elementele unei flori (frunze, tulpină, floare) pentru fiecare participant

Obiective:

O1: Explorarea caracteristicilor proprii

O2: Participarea activă în comunicarea cu ceilalți

Desfășurare:

Fiecare participant primește materiale decupate din hârtie colorată reprezentând elementele unei flori (frunze, tulpină, floare). Pe elementele primite fiecare participant va scrie sau desena: ultima reușită, o dată calendaristică importantă, o calitate a copilului, activitatea preferată. Se prezintă fiecare floare grupului. Se afișează rezultatele pe o coală flipchart.

Evaluare/ feed-back: Cât de dificil a fost să selectați caracteristici relevante despre dvs. sau familie? Cum v-ați simțit în momentul în care ați prezentat celorlalți informații despre familia dvs.? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe?

Tema: Povestea vieții tale în 2 minute

Participanți:: 10-20 părinți

Timp: 40 minute

Materiale necesare: nu sunt necesare

Obiective:

O1: Formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare și interrelaționare;

O2: Cunoașterea unor valori și trăsături de personalitate ale altor participanți.

Desfășurare/ Indicații:

- a. Așezați-vă în perechi;
- b. Hotărâți cine va începe;
- c. Aveți 2 minute să-i spuneți partenerului de exercițiu povestea vieții voastre;
- d. După 2 minute schimbați rolul.
  - o Cel ce vorbește: Nu are voie să vorbească despre profesie!
  - o Cel ce ascultă: Nu are voie să noteze! Concentrează-te pe ascultat! Încearcă să-ți amintești cât mai multe lucruri !

Evaluare/ feed-back: Se discută despre dificultatea jocului, ce anume s-a reținut ușor sau greu, identificarea cu profesia, ce ne diferențiază în asimilarea unor informații identice, în scopul conștientizării participanților asupra procesului de discriminare a informației.

Tema: **Bingo**

Participanți: 10-20 părinți

Timp: 40 minute

Materiale necesare: fișa „BINGO”, pixuri

Obiective:

O1: Formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare și interrelaționare;

O2: Cunoașterea unor valori și trăsături de personalitate ale fiecărui participant.

Etape:

- a. Vei primi o foaie de hârtie cu un tabel de 20 de casete, în care se regăsesc 20 de afirmații diferite – exemplu: sunt vegetarian, îmi place să dansez samba etc;
- b. Vei încerca să găsești pe cineva în cameră care ar putea să răspundă DA la întrebările emise – exemplu: "Ești vegetarian?", "Îți place să dansezi samba?" și apoi, scrie-i numele în casetă;
- c. Poți scrie fiecare nume doar o dată;
- d. Dacă ai făcut o line întreagă (verticală, diagonală, orizontală) strigă BINGO!

Evaluare/feed-back: se discută despre scopul jocului și anume, de a conștientiza pe de o parte unicitatea individului, pe de altă parte, importanța grupului social din care facem parte.

Tema: Să facem cunoștință

Participanți: 20 părinți

Timp: 45 minute

Materiale necesare: nu necesită

Obiectiv:

O1: Formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare și interrelaționare;

Etape:

- a. Participanții se așează în cerc;
- b. Fiecare participant va spune următoarele lucruri despre sine:
  - ✓ Numele
  - ✓ Pasiunea
  - ✓ Unde i-ar plăcea să fie în acest moment
- c. Următorul participant va spune despre sine cele trei trăsături, iar apoi pe cele ale predecesorului;
- d. Următorii participanți vor urmări aceeași schemă: să spună trăsăturile personale și apoi pe cele ale predecesorilor, ultimul ajungând să spună trăsăturile tuturor.

Evaluare/ Feed-back: se discută despre dificultatea jocului, ce anume a reținut fiecare participant, în scopul conștientizării participanților asupra procesului de discriminare a informației.

Tema: Cine este?

Participanți: 20-25 părinți

Timp: 45 minute

Materiale necesare: hârtie, pixuri

Obiectiv:

O1: Formarea și dezvoltarea competențelor de interrelaționare

Etape:

- a. Exercițiul constă în completarea de către fiecare cursant a unei fișe cu preferințe pentru diferite profesii, activități, domenii, persoane etc.
- b. Formatorul citește (în mod aleatoriu) fișele, iar cei prezenți trebuie să recunoască cui aparțin.

Evaluare/Feed-back: se discută despre dificultatea jocului, ce anume a reținut fiecare participant, în scopul conștientizării participanților asupra gradului de intercunoaștere.

Tema: Ce nu se știe despre mine?

Participanți: 20-25 părinți

Timp: 15 minute

Materiale necesare: hârtie igienică, pixuri

Obiectiv: Formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare și interrelaționare

Etape:

- a. Se trece de la un cursant la altul un sul de hârtie igienică și fiecare participant își oprește câte pătrățele vrea.
- b. Apoi se notează pe fiecare pătrățel câte un lucru/ fapt/ trăsătură pe care colegii nu o cunosc despre el. Exemplu: „sunt pe jumătate scoțian”
- c. Se prezintă în fața grupului fiecare participant, enunțând trăsăturile scrise.

Evaluare/Feed-back: se discută despre dificultatea jocului, ce anume a fost dificil pentru fiecare participant să prezinte, în scopul conștientizării participanților asupra gradului de deschidere față de o persoană necunoscută.

Tema: Eu sunt singurul care....

Participanți: 24 părinți

Timp: 12 minute

Materiale necesare: nu necesită

Obiective:

O1: Formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare și autocunoaștere

Etape:

- a. Participanții stau într-un cerc și spun lucruri pe care au crezut că le-au făcut doar ei.

- b. Dacă cineva din grup a făcut același lucru , trebuie să ridice mâna.
- c. Dacă în acel grup experiența era unică, trebuia să ia cuvântul alt cursant.

Sugestie: Acest exercițiu poate fi gândit în diferite moduri: cursanții se pot gândi la trăsături de personalitate, la familie, la călătoriile pe care le-au făcut, la pasiuni, etc.

Tema: Rucsacul

Participanți: 24 participanți

Timp: 30 minute

Materiale necesare: fișe de lucru cu un rucsac desenat, creioane colorate, carioci, pixuri

Obiective:

O1: Conștientizarea sistemului individual de valori;

O2: Formarea unei identități prin apartenența la un grup social.

Etape:

- a. Cursanții primesc o foaie de hârtie pe care este desenat un rucsac.
- b. Fiecare cursant trebuie să „pună” în rucsac lucrurile care consideră că îl fac o persoană unică.

- c. După îndeplinirea sarcinii cursanții formează grupuri de câte cinci; la nivelul fiecărui grup se discută asemănările și deosebirile dintre culturi.

Sugestie: Facilitatorul va nota pe whiteboard asemănările și deosebirile dintre culturi, în vederea asocierii la un grup social bazat pe un sistem de valori comun.

ARTA DE A FI PĂRINTE!

Tema: **Portretul** (*după HOLT, 2010*)

Participanți: 5- 25 părinți

Timp: 30 minute

Materiale necesare: 2 coli flipchart, creioane colorate

Obiective:

O1: Conturarea portretului caracterial al părintelui/ copilului

O2: Conștientizarea diversității caracteriale

Desfășurare:

Facilitatorul organizează participanții în două grupuri și solicită fiecăruia realizarea portretului „părintelui bun”, respectiv al „copilului bun” utilizând desenul, eseul sau altă formă de exprimare care să cuprindă cât mai multe caracteristici

corespunzătoare portretelor solicitate. Sunt prezentate produsele în plen.

Se inițiază o discuție pe baza următoarelor întrebări:

- Care au fost așteptările dvs. ca părinți și cum s-au împlinit acestea în experiențele de până acum?
- Ce anume vă amintiți că vi s-a spus despre rolul de a fi părinte? Cine v-a vorbit despre acest rol?
- Cât de apropiat este propriul stil ca părinte de cel al părinților dvs.?

Evaluare/ feed-back: Ce dificultăți au întâmpinat? A existat consens? Ce a determinat prezența unor opinii contradictorii? Putem vorbi de un portret ideal al părintelui/ copilului? Există „rețete” de succes?

Tema: **Paharul** (*după HOLT, 2010*)

Participanți: 5- 25 părinți

Timp: 20 minute

Materiale necesare: 1 pahar cu un lichid colorat, 1 pahar gol

Obiectiv:

Conștientizarea nevoii părinților de a se preocupa de propria stare de bine.

Desfășurare:

Facilitatorul solicită un părinte ca voluntar. Acesta va ține în mână cele două pahare pe măsură ce facilitatorul realizează demonstrația.

„Să presupunem că începem ziua odihniți și cu sentimente plăcute despre noi și familia noastră, paharul plin sugerând această stare. Coborâm din pat, dar copilul nostru nu vrea să meargă la școală. Ne străduim să îl convingem. (Turnăm puțină apă din paharul plin în cel gol.) Acum copilul s-a hotărât că nu dorește să mânânce la micul dejun deoarece nu îi este foame. Ne străduim să îl convingem să mânânce măcar o banană.” (Mai turnăm puțină apă în paharul 2).

Demonstrația continuă astfel cu alte exemple sugerate de participanți. Pe măsură ce lucrurile merg prost și acest lucru ne afectează, paharul se golește.

„Dacă ziua ar continua la fel nu am mai avea energie pentru a începe o nouă zi”. Dar, sora ne contactează telefonic, ne anunță că este liberă și se oferă să stea două ore cu copiii. (Turnăm puțină apă înapoi în paharul 1). Copilul ne spune că a fost atent la școală și a făcut un desen frumos (Turnăm puțină apă în paharul 1).

Continuăm exercițiul cu sprijinul părinților. Concluzionăm accentuând faptul că dacă paharul este gol nu vom avea nimic de dăruit copiilor noștri, nouă înșine, prietenilor, partenerilor. Numai

când avem grijă de noi înșine putem avea să acordăm sprijin și celorlalți.

Fiecare părinte primește un cartonaș pe care va scrie o activitate concretă de realizat în cursul săptămânii următoare care îl poate ajuta să umple paharul.

Eu, _____, voi _____ ca activitate plăcută pentru mine.

Exemplu: Eu, Maria, voi merge la plimbare/ citi o carte ca activitate plăcută pentru mine.

Evaluare/ feed-back: Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe?

Tema: Să-l transformăm pe NU în DA (*după HOLT, 2010*)

Mărimea grupului: 5- 15 părinți

Timp: 30 minute

Materiale necesare: nu necesită

Obiective:

O1: Conștientizarea propriului stil de comunicare

O2: Utilizarea mesajelor pozitive în comunicarea părinte- copil

Desfășurare:

Facilitatorul subliniază faptul că limbajul negativ, critica și „Nu”-urile prea numeroase afectează respectul de sine al copilului și disponibilitatea de a-l asculta.

Facilitatorul solicită părinților să stea tăcuți câteva minute și să încerce să numere de câte ori și în câte moduri au spus „Nu” copilului lor astăzi.

Li se prezintă părinților două mesaje diferite și li se cere să precizeze care dintre ele generează sentimente pozitive: *1. De ce nu mă asculți niciodată? De câte ori trebuie să-ți spun să nu te joci cu mingea în casă?; 2. Jocul cu mingea este o activitate pentru aer liber. Vrei să ieși afară să te joci cu mingea înainte de masă sau vrei să lăsăm jocul pentru mai târziu?*

Părinții sunt solicitați să dea exemple de mesaje negative, apoi să transforme aceste mesaje în unele pozitive. (Exemplu: *Nu face asta!, Termină! Nu poți s-o faci?*)

Evaluare/ feed-back: În ce măsură v-ați regăsit în exercițiile referitoare la mesaje negative? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe?

Tema: Să-l transformăm pe TU în EU (*după HOLT, 2010*)

Mărimea grupului: 5-15 părinți

Timp: 30 minute

Materiale necesare: coală flipchart, carioci

Obiective:

O1: Conștientizarea propriului stil de comunicare

O2: Utilizarea mesajelor EU în comunicarea părinte- copil

Desfășurare:

Facilitatorul precizează faptul că mesajele de tip EU vorbesc de propria experiență, fără a ataca sau critica pe alții, doar pentru că aceștia nu răspund la propriile noastre nevoi. Mesajele de tip EU facilitează comunicarea emoțiilor, permit îmbunătățirea relației și modificarea comportamentelor care nu sunt adecvate într-o relație.

Facilitatorul prezintă schema mesajelor de tip EU: *Ceea ce simțim; Când ne simțim așa; De ce ne simțim În acest fel.* (Exemplificare, pe o foaie de flipchart: *Sunt îngrijorată; Când nu mă suni să-mi spui că vei întârzia; Pentru că mi-e teamă să nu ți se întâmple ceva*).

Li se cere părinților, individual, să transforme mesaje de tip TU în mesaje de tip EU (Exemple: *Ești foarte nepoliticos, mereu mă întrerupi când vorbesc la telefon. Niciodată nu ești gata la timp. Tu chiar nu mă asculți.*) Se analizează soluțiile identificate de către părinți.

Evaluare/ feed-back: În ce măsură v-ați regăsit în exercițiile referitoare la mesajele TU/ EU? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe?

CUM SĂ COMUNICĂM EFICIENT CU COPIII?

Tema: **Papioane** (*după Călineci, M., 2013*)

Participanți: 5- 25

Timp: 50 minute

Materiale necesare: papioane din hârtie colorată conținând mesaje diferite (*Ești extraordinar, Îmi place de tine, Lucrezi foarte frumos, Am încredere în tine, Nu te apreciez, Întotdeauna greșești, Mă enervezi, Ești nesuferit, Spui numai minciuni, Știu că poți!*)

Obiective:

O1: Identificarea barierelor în comunicare, a discriminărilor, a temerilor

O2: Identificarea mesajelor care facilitează comunicarea eficientă

Desfășurare:

Anunțați participanții că fiecare va primi un papion conținând mesaje pozitive sau negative utilizate de obicei în comunicare. Acesta va fi lipit de către facilitator de gulerul fiecărui participant astfel încât acesta să nu cunoască mesajul conținut de propriul papion.

Li se cere participanților să se deplaseze prin sală și să se adreseze celorlalți în acord cu mesajul asociat.

Organizați pe grupe, participanții vor identifica „criminalii” comunicării, respectiv „îngerii” comunicării prin raportare la mesajele propuse sau altele pe care le identifică singuri.

Facilitatorul invită participanții la dezvoltarea unui set de 10 mesaje pe care să le utilizeze în comunicarea cu copilul.

Evaluare/ feed-back: Cum v-ați simțit când ceilalți participanți v-au adresat mesaje pozitive/ negative? Cum ne afectează mesajele negative? Care dintre cele două categorii de mesaje este mai des utilizată în familia dvs? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe?

Tema: **Jigsaw** (www.jigsaw.org)

Participanți: 24 părinți

Timp: 60 minute

Materiale necesare: hârtie flipchart, colin A4, pixuri

Obiective:

O1:Formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare și interrelaționare;

O2:Formarea și dezvoltarea gândirii critice

Etape:

- a. Se formează grupuri de 4-6 persoane;
- b. Grupul format trebuie să fie cât mai diversificat: gen, vârstă, nivel de cunoștințe;

- c. Se numește un lider de grup;
- d. Fiecare membru din echipă este expert într-un domeniu de cunoaștere (A,B,C,D);
- e. Etapa următoare constă în formarea grupurilor de experți în fiecare domeniu (AAAA/BBBB/CCCC/DDDD);
- f. Experții se întorc în grupurile de bază și raportează informațiile nou obținute
- g. Liderul grupului prezintă tuturor concluziile grupului de bază (ABCD);
- h. Exemplificare - pe baza informațiilor teoretice de mai sus s-a desfășurat o activitate practică împărțită în următoarele 4 sub-activități:
  - a) comportamente necesare unei bune comunicări
  - b) comportamente ce pot fi disturbatoare pentru comunicare
  - c) bariere ale comunicării
  - d) ce poți face pentru îmbunătățirea comunicării.
- i. Sarcinile experților din fiecare grup sunt următoarele:
  - raportarea caracteristicilor fiecărei sub-activități
  - identificarea unui fapt din viața reală în care comunicarea a fost defectuoasă
  - două jocuri de rol în care să se exemplifice o situație în care comunicarea este corectă și una în care

comunicarea este perturbată de diferite bariere/ diferiți factori perturbatori.

Tema: Invitație la dialog 1 (*după Baci, A., 2006*)

Participanți: 15-20 părinți

Timp: 40 minute

Materiale necesare: casetofon (dacă sala este la etaj)

Obiectiv:

Conștientizarea importanței diferitelor modalități de comunicare și valorificarea cât mai mult a comunicării nonverbale în relațiile cu copiii lor.

Desfășurare:

1. Exercițiu introductiv: Comunicarea nonverbală

- Exercițiul este proiectat pentru o sală cu balcon sau pentru o sală aflată la parter și care are ferestrele orientate spre o curte sau alt spațiu propriu, nu spre un spațiu public. În cazul în care nu aveți la dispoziție o astfel de sală, improvizați „izolarea” fonică cu ajutorul unui casetofon/calculator orientat cu boxele spre observatori.
- Desfășurarea exercițiului: doi participanți vor fi amplasați într-un spațiu izolat fonic de sală, accesul vizual al celorlalți nefiind însă îngăduit. Unul dintre cei doi va avea sarcina de a

povesti celui alt o întâmplare oarecare, obișnuită, din viața sa sau a altor persoane. Indicația dvs. va fi ca povestitorul să-și însoțească relatarea cu mimică și gesturi cât mai sugestive. De asemenea, și cel care ascultă trebuie să se manifeste, atât verbal cât mai ales nonverbal. „Observatorii”, adică ceilalți participanți, au sarcina de a-i privi cu atenție pe cei doi, pentru a putea identifica cât mai multe amănunte legate de subiectul povestirii.

- Explicați participanților care vor face parte din cuplurile „povestitoare” că este important ca dialogul să fie însoțit de o comunicare nonverbală cât mai amplă: gesturi, mimică etc. Subiectul povestirii va fi o întâmplare reală, obișnuită; nu trebuie să se urmărească senzaționalul.
- Durata unei povestiri va fi de maxim 5 minute. După încheierea povestirii, cei doi protagoniști nu au voie să reacționeze la discuțiile ce se vor purta în sală.

Evaluare/feed-back: După încheierea aplicației veți pune întrebări de genul:

- Credeți că evenimentul povestit s-a petrecut recent sau în trecut?

- În povestire se relatează un eveniment trăit personal sau care a fost trăit de altcineva?
- Credeți că evenimentul l-a afectat pe povestitor?
- Dar pe ascultător?
- A fost relatat un eveniment trist sau vesel?
- Ați simțit ascultătorul ca fiind implicat? Dacă da, care sunt gesturile care au sugerat această implicare?
- Puteți realiza o descriere generală a evenimentului relatat?
- A fost vreun gest care v-a indus în eroare (în sensul nepotrivirii în tabloul general)?

➤ Conștientizați participanții de ponderea foarte importantă pe care limbajul nonverbal o are în comunicare. Încercați să surprindeți în discuție mai multe aspecte ale acestui tip de comunicare și sugerați participanților să încerce identificarea gradului de atenție acordat acestora până în momentul exercițiului. Întrebați-i dacă ei consideră exercițiul util și dacă poate ajuta la îmbunătățirea comunicării cu alte persoane.

Notă: Încercați să atrageți în discuții cât mai mulți participanți. Nu vă exprimați propria opinie în legătură cu răspunsurile participanților. Descurajați critica. Fiecare are dreptul să-și spună propria opinie fără a fi judecat.

Tema: Cursa cu obstacole (după Baci, A., 2006)

Participanți: 5-15 părinți

Timp: 15 minute

Materiale necesare: coli, diverse obiecte

Obiectiv:

O1: Identificarea barierelor în comunicare și evitarea lor

Desfășurare:

Pe baza unui scurt brainstorming veți identifica împreună cu părinții posibile bariere de comunicare între ei și copiii lor. Acestea (maxim 8) vor fi scrise pe foi de hârtie care vor fi lipite pe diverse obiecte din clasă (scaune, articole de îmbrăcăminte, bănci, creioane etc.). Aceste obiecte vor fi amplasate de-a lungul traseului și vor constitui obstacolele cursei.

Desfășurarea aplicației: un părinte legat la ochi și ghidat de un alt părinte va trebui să parcurgă întreaga cursă fără să atingă nici un obstacol. Părintele „orb” va porni de la punctul de start, iar ghidul îi va da indicațiile necesare de la punctul de sosire. De asemenea, el îl poate încuraja și susține. Ceilalți pot alege între de a-l brua pe ghid, cu scopul de a-l împiedica pe cel „orb” să ajungă la finalul cursei și a-l ajuta pe ghid în sarcina lui. Dacă cel „orb” greșește de două ori, el va fi eliminat și va încerca un alt cuplu. Nici unul dintre ceilalți participanți nu are voie să pătrundă în spațiul cursei.

Recomandări pentru realizarea aplicației:

- Scopul aplicației este ca părinții să conștientizeze multitudinea

informațiilor/ influențelor ce se exercită asupra copiilor. Părinții vor învăța să-și adapteze strategia de comunicare la cerințele/ personalitatea copilului.

- Veți explica părinților că aplicația nu urmărește neapărat terminarea cursei. Important este ca participanții să se implice cât mai mult în joc pentru a îngreuna sarcina ghidului.
- Părintele „orb” trebuie să fie singurul prezent în spațiul cursei. Este o regulă foarte importantă care trebuie respectată tot timpul jocului. Nici măcar ghidul nu are voie să se apropie de cel pe care îl îndrumă.

Evaluare/feed-back:

După încheierea aplicației, veți solicita părinților care au jucat rolul de „orb” să descrie cum s-au simțit în timpul exercițiului. Împreună cu ceilalți participanți veți reextrapola situația acestuia cu situația reală în care se află un copil „asaltat” cu sugestii, propuneri, rugăminți, sfaturi, ordine, îndemnuri de către părinți, prieteni, profesori, rude etc.

- În situația reală care credeți că „ghidul” este copilului dvs.?
- Este el ghidul potrivit?
- Credeți că acest exercițiu vă va ajuta să vedeți comunicarea cu copiii dvs. dintr-un alt punct de vedere?
- Care credeți că sunt barierele reale în comunicarea cu copilul?
- Ați apela la un specialist în cazul în care v-ați simți depășit de

situație?

Notă: Încercați să atrageți în discuții cât mai mulți participanți. Nu vă exprimați propria opinie în legătură cu răspunsurile participanților. Descurajați critica. Fiecare are dreptul să-și spună propria opinie fără a fi judecat.

Tema: **Invitație la dialog 2** (*după Baci, A., 2006*)

Participanți: 15-20 părinți

Timp: 30 minute

Materiale necesare: coli, instrumente de scris

Obiective:

O1: Identificarea multitudinii de cauze care pot genera conflicte în familie, acceptând existența unor cauze superficiale care pot fi eliminate fără a dezvolta stări conflictuale intense.

Desfășurare:

Exercițiul Dualitate

➤ În prima parte a acestui exercițiu veți realiza un brainstorming cu toți participanții, care va avea ca scop identificarea principalelor cauze care generează conflictele ce apar în mediul familial. Odată identificate aceste cauze, vor fi scrise pe o foaie de flipchart/tablă. În grupuri de câte patru, participanții vor avea sarcina ca, pe baza a una sau mai multor cauze din cele identificate (la alegere), să construiască două scenarii: unul care să

surprindă o situație concretă în care cauza aleasă este eliminată și să evidențieze modalitățile prin care au făcut acest lucru, altul în care cauza aleasă nu este eliminată și să expună eventualele consecințe. Cele două scenarii vor fi prezentate de un membru al grupului.

Recomandări pentru realizarea exercițiului:

- Părinții vor fi atenționați asupra pericolului pe care îl reprezintă cauzele aparent eliminate, care în timp produc acumulări de tensiune cu reacții explozive ulterioare.
- Veți explica părinților că aplicația nu urmărește doar surprinderea și descrierea cauzelor generale de conflict, ci prezentarea unei situații concrete, punctuale, de viață. *De exemplu*, o seară în familie în care sunt la masă părinții, bunicul și cei doi copii și se iscă un conflict dintr-un motiv aparent banal.

Evaluare/feed-back:

După încheierea exercițiului veți pune întrebări de genul:

- Cum v-ați simțit pe parcursul exercițiului?
- Cum vi s-a părut exercițiul?
- În ce măsură situațiile prezentate se pot regăsi și la voi în familie?
- Puteți identifica alte modalități de eliminare a cauzelor alese?
- În familia dvs. cooperați cu copiii în rezolvarea

conflictelor?

Notă: Încercați să atrageți în discuții cât mai mulți participanți. Nu vă exprimați propria opinie în legătură cu răspunsurile participanților. Descurajați critica. Fiecare are dreptul să-și spună propria opinie fără a fi judecat.

Tema: „**Eu**” (*după Baci, A., 2006*)

Participanți: 15-20 părinți grupați câte 3-4

Timp: 15 minute

Materiale necesare: coli, instrumente de scris

Obiectiv:

Utilizarea mesajelor de tip EU în comunicarea interpersonală

Desfășurare:

Distribuiți anexa cu mesajele tip „Eu” și câte un exemplu de formulare. Explicați-le părinților că sarcina lor este să formuleze mesaje după exemplul dat, pentru diverse situații de conflict cu copiii. Au la dispoziție 10 minute. Reprezentantul grupei va expune celorlalți exemplele lor.

Recomandări pentru realizarea aplicației:

Scopul acestei aplicații este de a dovedi că pot fi găsite variante de mesaje care să detensioneze situațiile de criză. Părinții vor putea învăța să personalizeze discuția, să se implice afectiv când

comunică cu copilul. Veți explica părinților că formulările trebuie să fie adaptate relației concrete dintre ei și copiii lor.

Părinților li se va sugera, înainte de începerea aplicației, să evite cuvinte ca: „niciodată” și „întotdeauna”.

Evaluare/feed-back

După încheierea aplicației veți pune întrebări de genul:

- Cum v-ați simțit pe parcursul aplicației?
- Cum vi s-a părut aplicația?
- Cum vi s-au părut formulările celorlalți?
- Credeți că acest exercițiu vă va ajuta să vedeți comunicarea cu copiii dvs. dintr-un alt punct de vedere?

Este foarte important ca părinții să conștientizeze că scopul exercițiului este ca ei să înțeleagă că, în cele mai multe situații, un mesaj generator de tensiune poate fi evitat printr-o reformulare. Astfel, printr-un efort redus, pot fi evitate situații conflictuale.

Notă: Încercați să atrageți în discuții cât mai mulți participanți. Nu vă exprimați propria opinie în legătură cu răspunsurile participanților. Descurajați critica. Fiecare are dreptul să-și spună propria opinie fără a fi judecat.

MESAJE DE TIP „EU”

1. De exprimare

Constau în exprimarea deschisă a unor păreri, idei, gânduri, sentimente: „Eu vreau să .....”; „Mie mi-ar plăcea să .....”

Exemplu: „Eu vreau să iei școala mai în serios”

2. De răspuns

Răspunsul pe care îl oferim este necesar să fie clar, precis și argumentat: „Da ..... deoarece .....”; „Nu ..... deoarece .....”

Exemplu: „Da, poți pleca în excursie deoarece în ultima săptămână ți-ai îndeplinit toate sarcinile”.

3. De prevenire (întâmpinare)

Constau în enunțuri în care facem cunoscute dorințele, trebuințele și așteptările pe care le avem de la ceilalți: „Mi-ar plăcea să .....deoarece .....”; „Aștept de la tine ..... pentru că .....”.

Exemplu: „Aștept de la tine să-ți faci ordine în cameră pentru că ești destul de mare”.

4. De confruntare

Mesajul remarcă emoția declanșată de un comportament al altei persoane.

Comportament vs emoție

Exemplu: „Dacă tu mai lipsești de la școală ar însemna să mă cheme din nou diriginta, ceea ce ar face ca eu să fiu furioasă și nemulțumită”.

5. De apreciere

Sunt enunțuri pozitive, complimente, laude pe care le oferim persoanelor din jurul nostru.

Exemple: „Ai lucrat foarte bine azi”; „Sunt foarte mulțumită că nu ai mai lipsit de la școală”.

INTELIGENȚA EMOȚIONALĂ. SĂ GESTIONĂM EMOȚIILE!

Tema: **Empatie**

Participanți: 20-25 părinți

Timp: 45 minute

Materiale necesare: diferite roluri sociale și profesionale scrise pe hârtie

Obiective:

O1: Dezvoltarea abilităților de empatizare și gestionare a conflictului intra-psihic;

O2: Conștientizarea impactului percepției sociale asupra unui grup social defavorizat.

Desfășurare:

- a. Participanții primesc fâșii de hârtie pe care sunt scrise situații/contexte sociale cu care trebuie să empatizeze cursantul;
- b. Facilitatorul face afirmații descriptive, de genul: *sunt muncitor, vreau să studiez, mă simt furios, societatea îmi acordă atenția necesară, etc.*
- c. Participanții, intrați în rolul atribuit pe hârtie și care se identifică cu afirmațiile necesare, trebuie să facă un pas în față.

Evaluare/ feed-back: Se analizează situația socială pe care a primit-o fiecare participant și modul cum acceptă/ intră în rolul personajului. Se fac constatări pozitive și negative pe fiecare situație de grup dezavantajat.

Exemplu: Emigrant ilegal în Malibu.

Tema: Reprezentări sociale

Participanți: 20-25 părinți

Timp: 45 minute

Obiective:

O1: Dezvoltarea abilităților de empatizare și gestionare a conflictului intra-psihic;

O2: Conștientizarea impactului percepției sociale asupra formării imaginii personale asupra unui grup social defavorizat.

Materiale necesare: fișă de lucru - listă cu persoane ce prezintă diverse afecțiuni/ handicapuri sociale/ profesii, pixuri, marker

Desfășurare:

- a. Individual, dintr-o listă de persoane cu diverse afecțiuni/handicapuri sociale/ profesii discutabile – alegem trei persoane pe care îi vom lua într-o călătorie de 100 de zile în jurul lumii;
- b. Apoi se formează grupe de câte 5 persoane;

- c. În grupe, trebuie să se nominalizeze și să se aleagă persoanele care sunt alese să ne însoțească, ele fiind cu cele mai multe alegeri la nivel individual.
- d. Se argumentează alegerea persoanelor.

Evaluare/feed-back: se discută aspecte ale procesului decizional la nivel individual și de grup, ce anume a diferențiat fiecare participant la nivelul deciziilor luate, în scopul conștientizării participanților asupra impactului nivelului de cunoaștere a grupurilor defavorizate în procesul decizional al comunității locale. Criteriul alegerilor, fie personale fie societale, ar trebui să fie fundamentat pe nevoia asigurării egalității de șanse.

DISCIPLINAREA POZITIVĂ. SĂ-I EDUCĂM IUBINDU-I!

Tema: **Disciplinare pozitivă** (*după HOLT, 2010*)

Participanți: 5- 25

Timp: 30 minute

Materiale necesare: coală flipchart, carioci

Obiective:

O1: descrierea conceptului de disciplinare pozitivă

Desfășurare:

Facilitatorul solicită participanților precizarea, prin metoda ciorchinului a conceptelor asociate celui de DISCIPLINĂ. Pe

măsură ce părinții răspund se trec ideile pe coala flipchart. (Exemple: pedeapsă, îndrumare, bătaie, amenințări, control, calm etc.). Facilitatorul precizează faptul că termenul *disciplină* provine de la cuvântul *discipol*, care înseamnă *a învăța*.

Atunci când intenționăm să disciplinăm e important să ne punem 4 întrebări: 1. *Ce doresc să învețe copilul meu din această experiență?*; 2. *Ceea ce fac eu îl ajută pe copilul meu să învețe acest lucru?*; 3. *Există efecte negative generate de comportamentul meu?*; 4. *Dacă este așa, ce pot să fac diferit?*. Se discută semnificația celor 4 întrebări. Se analizează împreună cu părinții o situație ipotetică (exemplu: distrugerea unei jucării) și modul în care cele 4 întrebări îi pot ajuta să identifice comportamentul inadecvat al copilului, propriile reacții, să-și clarifice așteptările și să găsească modalitatea optimă de intervenție.

Evaluare/ feed-back: În ce măsură v-ați regăsit în situația prezentată? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe?

Tema: Strategii de prevenție (după HOLT, 2010)

Participanți: 5- 15 părinți

Timp: 50 minute

Materiale necesare: fișe cu situații

Obiective:

O1: exersarea unor tehnici de influențare a comportamentului pozitiv al copiilor

O2: exersarea unor tehnici constructive în cazul comportamentelor nedorite ale copiilor

Desfășurare:

Se prezintă metodele de prevenție și se cere părinților să ofere exemple adecvate fiecăreia: *Verificarea nevoilor de bază; Comunicarea așteptărilor; Reducerea plictiselii; Planificarea schimbărilor; Schimbarea mediului; Modelarea comportamentului adecvat; Oferirea posibilității de alegere între două alternative.*

Părinții, împărțiți în grupuri mici vor avea sarcina de a găsi soluții pentru 1-2 situații asemănătoare celor de mai jos:

- *Sunteți ocupat cu pregătirea mesei. Copilul de 8 ani, se ține după dvs. cerându-vă insistent să-i explicați o problemă de matematică.*
- *Copilul de 7 ani și cel de 11 ani sunt împreună pe canapea și se lovesc cu picioarele. Simțiți că în curând această joacă se poate transforma în bătaie și unul dintre ei poate fi rănit.*

- *Copilul de 7 ani se joacă fericit cu un prieten în timp ce sunteți în vizită la părinții celui din urmă. Vă dați seama că trebuie să plecați. Știți că cel mic va dori să mai stea.*
- *Este ora de culcare. Copilul de 10 ani se distrează de minune jucându-se pe calculator.*

Se prezintă și analizează rezultatele.

Evaluare/ feed-back: În ce măsură v-ați regăsit în situațiile prezentate? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe?

Tema: **Strategii de intervenție** (după HOLT, 2010)

Participanți: 5 - 15 părinți

Timp: 50 minute

Materiale necesare: fișe cu situații

Obiective:

O1: exersarea unor tehnici de influențare a comportamentului pozitiv al copiilor

O2: exersarea unor tehnici constructive în cazul comportamentelor nedorite ale copiilor

Desfășurare:

Se prezintă metodele de intervenție și se cere părinților să ofere exemple adecvate fiecăreia: *Înlocuirea; Îndepărtarea fizică și*

redirecționarea; Enunțarea motivelor; Ignorarea; Enunțarea propriilor sentimente; Consecințele naturale; Consecințele logice; Ascultarea sentimentelor.

Părinții, împărțiți în grupuri mici vor avea sarcina de a găsi soluții pentru 1-2 situații asemănătoare celor de mai jos:

- *Copilul de 8 ani lipește afișe pe mobila din casă.*
- *Copilul de 10 ani rupe revistele și aruncă cu hârtie în cățel.*
- *Copilul refuză să-și pună centura de siguranță în mașină.*
- *Copilul de 11 ani se joacă cu furtunul și o stropește pe sora lui mai mică.*
- *Aveți musafiri și ați dori ca fiul/ fiica să vă ajute să strângeți lucrurile împrăștiate de fratele lui mai mic prin casă. Îl rugați să stingă televizorul și să vă ajute, dar el începe să se certe cu dvs.*

Se prezintă și analizează rezultatele.

Evaluare/ feed-back: În ce măsură v-ați regăsit în situațiile prezentate? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe?

COLABORAREA CU ȘCOALA. NE IMPLICĂM, MOTIVĂM!

Tema: **Ce-mi place, ce nu-mi place la școală?** (după Călineci, M, 2013)

Participanți: 5 - 25

Timp: 30 minute

Materiale necesare: cartoane de mărimea semnului de carte pentru fiecare participant, creioane colorate

Obiective:

O1: Identificarea rolului educației în viața copilului

O2: Identificarea factorilor cu rol motivant în învățare

Desfășurare:

Pe două coli flipchart se notează ce le place respectiv ce nu le place copiilor la școală. Se analizează informațiile din perspectiva copiilor, a părinților, a profesorilor.

Participanții sunt solicitați să confecționeze semne de carte care să conțină mesaje despre importanța educației, pe care să le ofere copiilor.

Evaluare/ feed-back: Care sunt beneficiile educației?, Ce mesaje transmitem copiilor referitoare la educație?, Care sunt strategiile motivatoare pe care le utilizați în relația cu copilul dvs?

Tema: **Părinții și școala** (*după Călineci, M, 2013*)

Participanți: 5 - 25 părinți

Timp: 30 minute

Materiale necesare: coli A4

Obiective:

O1: Identificarea rolului educației în viața copilului

O2: Identificarea strategiilor de implicare în viața școlii

Desfășurare:

Participanții vor fi organizați pe grupe și vor elabora un plan de acțiune în 5 pași privind implicarea în viața școlii. Exemple de activități: analiza problemelor școlii, propunerea unor soluții de remediere, propunerea unor activități comune, participarea la evenimente, acțiuni de amenajare a spațiului școlar etc.

Evaluare/ feed-back: Care sunt beneficiile participării la educația școlară a copilului dvs? Cum puteți utiliza planul de acțiune elaborat în mod concret în școala în care învață copilul dvs?

Bibliografie:

1. Amelia Baci, Cermen Manuela Cazan, Cătălina Chendea, Ciprian Cobzariu, Magdalena Ioachim, Taisia Mihalcea, Constantin Oneț, *Educația părinților*, Editura Marlink, București, 2006

2. Alis Ghebuță, Roberta Tuduri, *Abilități de viață resurse active*, Casa de Editură Venus, Iași, 2010
3. Călineci, M., Țibu, S., *Părinții în școala mea - ghid de idei practice pentru activitățile cu părinții*, UNICEF, Vanemonde, 2013
4. HOLT România, UNICEF, *Cum să devenim părinți mai buni*, 2010
5. <https://www.dropbox.com/s/gxkw9x9fjcda3k2/Key%20competences%20in%20socio-cultural%20and%20educational%20FINAL.pdf?dl=0>

PĂRINȚI ȘI COPII. NE DEZVOLTĂM ÎMPREUNĂ

INTERCUNOAȘTERE. ADEVĂR ȘI PROVOCARE!

Tema: **Blazonul** (*după Peretti, 2001*)

Participanți: 10-20 părinți și copii

Timp: 45 minute

Materiale necesare: coli A4 de hârtie sau carton (albe sau colorate), creioane colorate, markere, carioci, cretă, plastilină, lipici, ș.a.

Obiectiv: Facilitarea intercunoașterii

Desfășurare: Așezați pe o masă materialele. Invitați participanții în jurul mesei. „Vă propunem să luați câte o foaie de hârtie și să faceți un desen care să vă reprezinte. Ca un blazon. Încercați să reprezentați prin simboluri, desene, forme, culoare, răspunsurile la următoarele întrebări: *Cine sunt?..., Ce îmi place să fac?..., Cine sunt oamenii din jurul meu?....Care este realizarea mea cea mai mare?*” Acordați suficient timp pentru ca fiecare participant participant să-și realizeze desenul. După ce toți membrii grupului au terminat de desenat, invitați părinții și elevii să își reia locurile și să își prezinte, pe rând blazonul.

Evaluare/feed-back:

Oferiți feed-back, puneți întrebări clarificatoare, reformulați pentru a accentua trăsăturile pozitive, scoateți în evidență aspectele

importante. La finalul fiecărei prezentări, încurajați ceilalți participanți la grup să pună întrebări sau să facă aprecieri pozitive. Aplauzele după fiecare prezentare constituie o formă de gratificație binevenită.

După finalizarea activității veți pune întrebări de genul:

- Cum vi s-a părut activitatea?
- Ce parte a fost mai dificilă?
- Care a fost cea mai distractivă parte?

Desenul, culorile, simbolurile ne ajută să descoperim lucruri pe care ne este mai greu să le exprimăm în cuvinte. Și ne face să ne fie mai ușor să vorbim despre noi în fața unor persoane necunoscute, sau chiar în fața copiilor noștri.

Tema: **Suflă vântul**

Participanți: 5-15 părinți și copii

Timp: 30 minute

Materiale necesare: bucăți mari de hârtie

Obiectiv: Facilitarea intercunoașterii

Desfășurare: Fiecare participant va sta pe o bucată de hârtie într-un cerc. Unul dintre participanți stă în mijlocul cercului și spune un adevăr despre sine. Ceilalți ascultă și, dacă este adevărat și despre ei, se vor muta în locul eliberat de cel din centru. Persoana care se va duce în mijloc va spune altceva despre ea. La finalul jocului,

participanții pot face diverse observații și au ocazia astfel să se cunoască pe sine și pe ceilalți. De exemplu: diferențe și asemănări descoperite în sânul familiei, cui îi place să fie în centrul atenției și cine se ferește, aptitudini sociale, asumarea riscului, ascultarea. Acest joc îi face pe oameni să se simtă bine împreună, să se descopere pe sine și pe ceilalți, și în același timp îi scoate din zona lor de confort, făcându-i să participe, să își exprime sentimentele sau să accepte reacția celorlalți.

Evaluare/ feed-back: Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe?

Tema: **Cât de bine vă cunoașteți? Quiz pentru părinți și copii**

Participanți: membrii uneia sau mai multor familii

Materiale necesare: fișe de lucru sau cartoane cu întrebări, pixuri sau markere

Obiectiv: Facilitarea intercunoașterii

Desfășurare:

Varianta 1: părintele/părinții primesc fișele de lucru (anexa 2) și răspund la întrebări pentru 10 minute. Facilitatorul verifică apoi răspunsurile: citește întrebarea, iar părintele și copilul citesc varianta lor. Se punctează răspunsurile corecte.

Varianta 2: părintele și copilul stau pe scaune la o mică distanță unul de celălalt. Facilitatorul arată un carton cu un item (exemplu:

mâncarea preferată a copilului), iar cei 2 trebuie să scrie răspunsul.

Se verifică răspunsurile și se punctează cele corecte.

Evaluare/feed-back: Ce s-a întâmplat? Cum v-ați simțit când ați citit/văzut întrebările? Acum cum vă simțiți? Ai crezut înainte de joc că mama/tata/ știe așa de multe despre tine? Dacă nu a reușit – de ce nu a știut mama răspunsul corect? Ce ați putea face să știți mai multe unul despre celălalt? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe? O să repetați activitatea asta? Dacă da, în ce situații? (zile de naștere, zile ploioase, vacanță etc.)

Tema: Viitorul începe azi!

Participanți: membrii uneia sau mai multor familii

Materiale necesare: fișă de lucru cu imaginea unui fluture pe aripile căruia se poate completa

Obiectiv: Facilitarea cunoașterii interpersonale

Desfășurare:

Părintele completează pe fișă cuprinzând imaginea unui fluture aptitudinile copilului (ce știe să facă bine, interesele. Copilul primește o fișă asemănătoare și este solicitat să completeze pe fluture ce aptitudini crede el că are. Se compară cele 2 fișe.

Evaluare/ debriefing: Ce ați făcut în acest joc? Cum v-ați simțit când ați văzut fișă? Cum a fost (greu, ușor)? Cum este evaluarea

concepută de dv.? E realist ceea ce ați scris acolo? De ce da/ de ce nu? Vi se pare util acest exercițiu? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe?

Tema: **Ghiozdănelul cu valori**

Participanți: membrii uneia sau mai multor familii

Materiale necesare: fișă de lucru cu imaginea unui ghiozdan pe care se poate completa

Obiectiv: Facilitarea cunoașterii interpersonale

Desfășurare:

Părintele completează fișa cu valorile pe care dorește să le cuprindă personalitatea copilului.

Copilul poate primi o fișă asemănătoare și va fi solicitat să completeze în ghiozdan cum se vede el peste 10 ani. Se compară cele 2 fișe.

Evaluare/ debriefing: Ce ați făcut în acest joc? Cum v-ați simțit când ați văzut fișa? Cum a fost (greu, ușor)? Cum este ghiozdanul conceput de dv.? E realist ceea ce ați scris acolo? De ce da/ de ce nu? Ce puteți face ca acest ghiozdan să fie cât mai aproape de realitate? Vi se pare util acest exercițiu? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe?

COMUNICAREA. LA CONFLUENȚA CUVINTELOR

Tema : Jocuri de comunicare

Participanți : părinți și copii (se recomandă grupuri de câte 10 copii și părinți).

Timp:2 ore

Resurse materiale: coli A0, markere, anexa 1 (fișă de evaluare).

Obiective:

O1: Să identifice diferite modalități de comunicare;

O2: Să conștientizeze barierele în comunicare;

O3: Să activeze resurse creative și integrative în comunicare.

Desfășurare:

a) Enunțarea obiectivelor sesiunii

b) Exercițiu: “Prezentarea în diade”

Elevilor și părinților participanți la activitate li se împart bilețele ce conțin cuvinte cu sens opus (alb-negru ; noapte-zi ; rece-cald ; mic-mare, etc.). Ei se vor grupa, astfel încât să formeze perechea de antonime.

În continuare, sunt rugați să discute cu partenerul pentru a afla cât mai multe informații, unul despre celălalt.

După 5 minute, elevii și părinții sunt invitați să-și prezinte partenerul.

c) Ce este comunicarea?

Se solicită elevilor și părinților să ofere cât mai multe sinonime sau expresii echivalente pentru cuvântul **comunicare**.

La finalul brainstormingului, moderatorul concluzionează, prezentând comunicarea ca proces de transmitere a unui mesaj (idei, sentimente, informații) de la o persoană la alta.

d) Asociere liberă de idei

Elevii și părinții sunt invitați să reflecteze și să menționeze cu ce asociază sintagma **comunicare eficientă**.

Ideile participanților sunt inventariate de către moderatorul activității pe o coală A0. Se extrag concluzii referitoare la importanța eficienței în comunicare.

e) Tipuri de comunicare

Elevii și părinții sunt împărțiți în 2 grupe. Cei din prima grupă vor trebui să alcătuiască câte un enunț verbal simplu. (Ex : Afară este rece). Cei din a grupă preiau enunțurile și exprimă conținutul acestora prin limbaj nonverbal.

În urma desfășurării exercițiului, moderatorul pune în evidență cele două tipuri de comunicare existente: verbală, respectiv nonverbală, precum și întrepătrunderea acestora, în orice situație a vieții reale.

Comunicarea verbală se definește prin mesaje verbale (orale sau scrise) și poate fi mai mult sau mai puțin eficientă.

Comunicarea nonverbală se definește prin mesaje nonverbale, expresiv-senzitive: fizionomie, mimică, posturi corporale, comunicarea fiind de fapt un fenomen propriu întregului corp. Mesajele nonverbale pot însoți mesajele verbale și invers.

f) Bariere în comunicare – «Telefonul fără fir»

Participanții la această activitate sunt așezați unul lângă celălalt, în cerc. Moderatorul transmite participantului din dreapta lui, în șoaptă, următorul enunț:

“Maria i-a spus Dianeî că Doru a auzit ieri, la ora de educație fizică, de la Sorin, prietenul lui Alexandru, că mâine vor da test la biologie”.

Acest participant transmite mesajul primit, celui din dreapta lui și așa mai departe, până la ultimul participant aflat în cerc. Acesta spune cu voce tare mesajul primit.

În urma jocului, se evidențiază barierele ce pot interveni în procesul comunicării și care pot distorsiona comunicarea :

Bariere de ordin subiectiv – legate de persoana sau persoanele care comunică:

- **Semantice**: vocabular diferit al părintelui față de vocabularul elevului;
- **Implicarea pozitivă**. Exemplu: « Îmi place acest elev/copil, deci ascult mai atent părerea lui ».

- **Implicarea negativă.** Exemplu : « Cunosc această elevă/acest copil, știu că m-a vorbit de rău acum un an, deci interpretez tot ce spune, în defavoarea mea ».
- **Frica.** Exemplu : « Sunt atât de preocupat de ceea ce voi spune, încât nici nu pot să aud părerile celor din jur ».
- **Presupuneri subiective.** Exemplu : « Acest elev/copil seamănă cu vărul meu pe care nu pot să-l sufăr, așa că, de câte ori vorbește, parcă îl aud pe el ».
- **Agenda ascunsă.** Exemplu : « Îndată ce se termină ora, mă voi putea duce la baschet ».

Bariere de ordin obiectiv – legate de mediul sau împrejurările exterioare comunicării :

- **Amplasamentul sălii** în care se ține ora.
- **Condițiile ambientale** (lumina, temperatura, zgomotele puternice etc.).
- **Ora din zi** la care se desfășoară activitatea de informare, etc.

Participanții se grupează în diade (fiecare elev și părintele său) și sunt invitați să reflecteze asupra barierelor cu care se confruntă, atunci când își transmit anumite mesaje, apoi să propună soluții de

depășire a acestora, pe care să le aplice în propria familie și să le prezinte grupului mare.

În final, au loc discuții și se formulează concluziile activității.

Evaluare : Copiii și părinții primesc fișa de evaluare: **anexa 1.**

Tema: Comunicarea asertivă

Participanți : părinți și copii (se recomandă grupuri de câte 10 copii și părinți).

Timp: 1 ½ oră

Resurse materiale: coli A0, coli A4, markere, anexa 2 (fișă de evaluare).

Obiective:

O1: Să identifice aspectele specifice comunicării asertive;

O2: Să analizeze consecințele comportamentelor asertive, pasive și agresive.

Desfășurare:

a) Enunțarea obiectivelor sesiunii

b) Definirea asertivității

Asertivitatea este abilitatea de a ne exprima emoțiile și convingerile, fără a afecta și ataca drepturile celorlalți.

Comunicarea asertivă s-a dezvoltat ca o modalitate de adaptare eficientă la situațiile potențial conflictuale, facilitând îmbunătățirea

relațiilor sociale, dezvoltarea încrederii în sine, respectarea drepturilor personale, luarea de decizii responsabile.

c) Prezentarea drepturilor asertive

1. Dreptul de a decide care sunt scopurile și prioritățile personale.
2. Dreptul de a avea valori, convingeri, opinii proprii.
3. Dreptul de a nu te justifica și de a nu da explicații privind viața ta.
4. Dreptul de a spune celorlalți cum ai dori să se comporte cu tine.
5. Dreptul de a te exprima, fără să-l rănești pe celălalt.
6. Dreptul de a spune NU, NU ȘTIU, NU ÎNȚELEG sau NU MĂ INTERESEAZĂ.
7. Dreptul de a cere informații și ajutor.
8. Dreptul de a face greșeli, de a te răzgândi.
9. Dreptul de a fi acceptat ca imperfect.
10. Dreptul de a avea uneori performanțe mai scăzute decât potențialul tău.
11. Dreptul de a avea relații de prietenie cu persoane cu care te simți confortabil.
12. Dreptul de a-ți schimba prietenii.
13. Dreptul de a-ți dezvolta viața așa cum îți dorești.

d) Analizarea drepturilor asertive

Participanții sunt grupați în cinci echipe mixte (elevi și părinți). Aceste echipe vor analiza cât de importantă este respectarea drepturilor asertive. Vor ierarhiza aceste drepturi, după importanța pe care le-o acordă în grupul respectiv de lucru și vor prezenta grupului mare argumente, în acest sens.

e) Comunicarea mass-media / Comunicarea familială

Elevii sunt organizați în trei grupe, care au sarcina de a formula mesaje scrise: pasive, agresive și asertive, asociate unei reclame publicitare.

Elevii vor realiza postere cu reclama respectivă, pe care le vor prezenta părinților.

Părinții, la rândul lor, vor fi grupați în 2-3 grupe de lucru și vor avea ca sarcină de lucru, să listeze 10 reguli de bază ale comunicării familiale.

Pe baza posterelor realizate de către elevi, se va purta o discuție pe tema caracteristicilor comunicării mass-media.

Similar, pe baza regulilor listate de către părinți, se realizează o dezbatere referitoare la adaptarea mesajelor la contextul familial, respectiv la contextul media, apoi se analizează tipul de comunicare dezirabil, în comunicarea copil – părinte.

f) Consecințele comportamentelor asertive, pasive și agresive

Pasiv

Problema este evitată

Drepturile tale sunt ignorate

Îi lași pe ceilalți să aleagă în locul tău

Neîncredere în tine

Vezi drepturile celorlalți ca fiind mai importante decât ale tale

Asertiv

Problema este discutată

Drepturile tale sunt susținute

Îți alegi tu activitatea

Ai încredere în tine

Recunoști și drepturile tale și pe ale celorlalți

Agresiv

Problema este atacată

Drepturile tale sunt susținute, fără a ține cont de ale celorlalți

Alegi activitatea ta și pe a celorlalți

Ești ostil, blamezi, acuzi

Drepturile tale sunt mai importante decât ale celorlalți

g) Cum comunicăm: agresiv/pasiv/asertiv?

Elevii sunt grupați în două grupe de câte cinci. La fel sunt grupați și părinții. Atât elevilor, cât și părinților li se prezintă câteva mesaje și sunt solicitați să noteze răspunsurile pasive, agresive și asertive la aceste mesaje.

Exemple de mesaje pentru elevi:

„Prietenul tău fumează și te roagă și pe tine să fumezi cu el”.

„Ți-ai cumpărat o bluză pe care o preferi și observi că si prietena ta a cumpărat una identică si o poartă fără să te fi întrebat”.

„Prietenul tău îți ia un obiect de pe bancă, fără să te roage să-l împrumuți, dar și tu ai nevoie de acel obiect, în acel moment.”

„Ați stabilit că mergeți cu colegii la film, într-o zi, la o anumită oră. Ei au modificat între timp ziua, fără să te anunțe și pe tine. Tu ai fost la data stabilită inițial și ai așteptat degeaba. Ce faci ?”

Exemple de mesaje pentru părinți:

„Copilul dumneavoastră vă spune că astăzi a luat o notă mică.”

„Dirigintele fiului/fiicei dumneavoastră vă anunță telefonic că acesta/aceasta tocmai a spart un geam”.

„Este zece seara și fiul/fiica dumneavoastră se joacă la calculator.”

„I-ați spus copilului să vină acasă imediat ce termină orele, dar ajunge acasă după două ore de la încheierea cursurilor.”

Răspunsul pasiv:.....

Răspunsul agresiv:.....

Răspunsul asertiv:.....

h) Comunicarea asertivă ca factor de protecție

Elevii vor analiza următorul exemplu prezentat și vor fi puși în situația de a răspunde asertiv, empatizând cu personajul principal, iar părinții vor preciza care este răspunsul asertiv pe care l-ar putea oferi copilul lor, dacă s-ar confrunta cu o astfel de situație:

„Câteva prietene au rămas în parc după ore. Celelalte fete fumează, dar Sonia a crezut întotdeauna că fumatul este o prostie și că nu va face asta niciodată. Când ele îi propun să ia o țigară, este momentul să ia o decizie.”

Se formulează concluzii referitoare la rolul comunicării asertive în familie, în școală și în viață, în general.

Evaluarea sesiunii

Elevii și părinții primesc următoarea fișă de evaluare: **anexa 2**.

Tema: Comunicarea nonverbală

Participanți : părinți și copii (se recomandă grupuri de câte 10 copii și părinți).

Timp: 2 ore

Resurse materiale: coli A0, coli A4, markere, fișe cu expresii faciale

Obiective:

O1: Să identifice specificul comunicării nonverbale;

O2: Să-și dezvolte abilitățile de exprimare nonverbală.

Desfășurare:

a) Exercițiu

Participanții au sarcina de a se așeza, în ce ordine doresc, de-a lungul unei linii trasate cu ajutorul scotch-ului de hârtie, lipit pe parchet, înainte de începerea activității. Linia respectivă reprezintă un pod peste un „râu cu crocodili”. Apoi, participanților li se solicită să se alinieze pe „pod” în funcție de data și luna nașterii, fără a comunica verbal unii cu alții și fără a părăsi podul, „pentru a nu fi în pericol”. Intervalul de timp pe care îl vor avea la dispoziție este de 10 minute. După finalizarea sarcinii, se discută cu elevii și părinții rezultatul și se identifică formele de comunicare nonverbală folosite în timpul exercițiului.

b) Pe baza acestui exercițiu, se poate evidenția **definiția** comunicării nonverbale.

Comunicarea nonverbală – cumuli de mesaje care nu sunt exprimate prin cuvinte, ci prin expresii faciale, mișcări, posturi și care pot fi decodificate, creând înțelesuri.

c) Fizionomia și expresia feței, ca mijloace de comunicare nonverbal

Fiecărui participant i se va înmâna o fișă de lucru pe care va desena starea lui emoțională actuală. Acest desen îl va da colegului său din stânga (părinte/elev) și va încerca să exprime și prin intermediul expresiei faciale, ceea ce dorește să-i comunice acestuia. Colegul său va trebui să interpreteze starea emoțională observată (atât pe baza desenului, cât și a expresiilor faciale), fără mijloace ale comunicării verbale.

În urma exercițiului, se va discuta pe tema capacităților fiecăruia de a exprima și interpreta, în mod corect, expresiile faciale (privirea – dilatarea pupilei; linia sprâncenelor, poziția buzelor, etc.).

d) Proximitatea – maniere în care omul percepe și își construiește spațiul personal.

Zona intimă a spațiului personal de comunicare (0-45cm);

Zona de comunicare personală (45 -125cm);

Zona de comunicare socială (1,25 -3,60m);

Zona publică de comunicare (peste 3,60m).

Grupul este împărțit în echipe de câte cinci persoane (părinți și elevi), în fiecare echipă trebuie să existe: un observator, un voluntar și trei experimenter.

Fiecare „experimenter” din grupă avea de susținut o anumită părere în fața voluntarului. Experimenterii vor utiliza diverse zone de proximitate ale voluntarului cu care vorbesc, pe rând (astfel, un experimenter va invada zona intimă de comunicare a voluntarului; un alt experimenter va intra în zona personală de comunicare și al treilea experimenter, va utiliza zona socială de comunicare). Observatorii din fiecare grup vor avea misiunea de a nota comportamentul manifestat de către voluntari la fiecare tip de comunicare spațială utilizat de către experimenter.

La finalul exercițiului, fiecare observator va avea posibilitatea de a da un feed-back, la nivelul grupei sale de lucru, descriind astfel aspectele observate pe parcursul exercițiului. De asemenea, fiecare participant, va avea posibilitatea de a-și exprima trăirile cu privire la rolul experimentat în comunicare.

e) Mesajul paraverbal

Li se explică participanților faptul că mesajul paraverbal operează cu aspecte ale comunicării verbale și paraverbale (inflexiunea vocii, articularea sunetelor, tonul, dicția, accentul, intonația, ritmul

vorbirii, etc.). Important devine, în acest caz, nu doar ceea ce spunem, ci și cum spunem.

Acest exercițiu urmărește crearea unei stări de relaxare și destindere în procesul de comunicare din grupul de lucru.

Desfășurarea exercițiului: Toți participanții stau pe scaune, dispuse în formă de cerc. Primul participant trebuie să se întoarcă spre colegul din dreapta și să-i spună: „Sunt fericit”, dar cu o expresie facială cât mai deprimată, tristă și cu o tonalitate similară expresiei faciale (sau poate spune: „Mă simt groaznic”, dar zâmbește fericit și folosește un ton adecvat expresiei faciale). Fiecare participant face acest exercițiu.

Se discută despre relația dintre mijloacele paraverbale de comunicare și comunicarea verbală. Se insistă asupra necesității consonanței dintre mijloacele paraverbale și cele verbale de comunicare.

f) Postura

Formatorul va preciza faptul că postura reprezintă poziția corpului pe care o adoptăm atunci când ne aflăm într-o situație de comunicare (poziția mâinilor, a picioarelor, a palmelor, a capului, a corpului în general etc.).

Desfășurarea exercițiului: grupul se va împărți în echipe mixte, de câte cinci persoane. Fiecare echipă va primi sarcina de a exprima postural, nonverbal o maximă populară, iar restul echipelor vor avea sarcina să identifice astfel maxima.

La sfârșitul exercițiului se va realiza un moment de feed-back.

g) Vestimentația

Exercițiul vizează crearea unei stări de relaxare în grupul de lucru.

Desfășurarea exercițiului: Fiecare părinte din grup va avea ca partener propriul copil. Timp de cinci minute, elevul împreună cu părintele său vor observa și vor nota pe o foaie ceea ce le sugerează vestimentația unei persoane dintr-o fotografie (poate fi o fotografie dintr-o revistă): statut social, gust estetic, profesie etc.

Ulterior, fiecare elev va prezenta grupului mare, ceea ce a observat și cum interpretează aceste observații. Părinții, de asemenea vor expune ceea ce au observat și cum interpretează aceste aspecte.

La sfârșitul exercițiului, se va realiza un moment de feed-back. Se vor formula concluzii în legătură cu particularitățile comunicării posturale, nonverbale, precum și comunicarea prin vestimentație în viața cotidiană (vezi rolul uniformei școlare/ a uniformei de serviciu etc.).

Evaluare: Fiecare membru al grupului va exprima verbal și nonverbal (printr-un gest, postură, etc.) care este starea sa la finalul acestei sesiuni, iar întregul grup va trebui să reproducă, apoi, comportamentul său.

Tema: Abilități de susținere a unei discuții. Managementul conflictului

Participanți : părinți și copii (se recomandă lucrul în perechi).

Timp: 2 ore

Resurse materiale: coli A4, foi de flipchart, markere, pixuri, anexa 3 (scenarii joc de rol).

Obiective:

O1: Să-și dezvolte abilitățile de abordare și soluționare specifice unei situații conflictuale.

Desfășurare:

1. Exercițiu de comunicare

Acest exercițiu urmărește dezvoltarea abilităților de susținere a unei discuții. Clarificare și confirmare (întrebări închise și întrebări deschise).

Derularea exercițiului: Participanții sunt grupați în perechi, de preferință un elev cu un părinte.

Timp de 1 minut unul dintre ei desenează pe o foaie A 4 (fără ca celălalt să vadă) un obiect și apoi lipește, pe spatele partenerului său, desenul.

Partenerul cu desenul lipit pe spate adresează întrebări închise, pentru a identifica desenul. Celălalt este obligat să răspundă doar cu da sau nu. Pe măsură ce primește răspunsurile – acesta încercă să contureze obiectul, pe o altă foaie de hârtie.

După trei minute – se schimbă regula răspunsurilor de tip da sau nu, astfel încât cel care răspunde, poate furniza toate detaliile pe care dorește să le furnizeze. Pe măsură ce partenerul, care are desenul lipit în continuare pe spate, primește toate informațiile, el conturează desenul, pe o altă foaie de hârtie.

La final cele două desene, reieșite din cele două tipuri de întrebări, respectiv răspunsuri, sunt comparate cu desenul inițial, lipit pe spate.

Se pot schimba rolurile, în perechea respectivă și se reia jocul cu un alt desen.

Exercițiul se poate realiza frontal, cu doi voluntari, un elev și un părinte din grup. Toți ceilalți participanți sunt observatori.

Feed-back: Facilitatorul lipește desenele rezultate din fiecare echipă pe tabla de flipchart, apoi discută cu toți participanții

despre: Cum s-au simțit când au desenat obiectul pe baza răspunsurilor închise? Ce dificultăți au întâmpinat? Cum s-au simțit când au desenat obiectul pe baza întrebărilor deschise? Care sunt diferențele dintre cele două desene?

2. Managementul conflictului – (se recomandă 2 grupuri de câte zece elevi, părinții sunt observatori).

Desfășurarea activității:

- a) Formatorul împarte participanții în două grupe.
- b) Fiecare grupă primește o poveste (vezi situația 1 și situația 2 – **anexa 3**) și instrucțiunile aferente: trebuie să parcurgă situația și să elaboreze împreună, (toți colegii de echipă), un plan de abordare a acesteia. Vor discuta cu cealaltă grupă și vor încerca să îi convingă de faptul că ei au dreptate. Timp de 10-15 minute, membrii celor două grupe citesc povestea și stabilesc împreună planul de acțiune.
- c) Formatorul se asigură că toată lumea a înțeles ce are de făcut și introduce povestea (prezintă detaliile generale ale situației: tema situației și faptul că sunt opinii diferite) și cele două grupe încep să discute pe tema dată.
- d) Grupele stau față în față și argumentează propriul scenariu. Discuția de argumentare durează 10-15 minute.
- e) Formatorul facilitează sesiunea.

Dezbaterea, pe baza situației 1, durează circa 20 – 30 minute. La sfârșitul dezbaterii, formatorul întreabă grupele cum a fost, cum s-au simțit, ce le-a plăcut, ce nu le-a plăcut. Apoi, reia pe scurt evenimentele, așa cum s-au desfășurat.

Pe o foaie de flipchart, împărțită în două coloane, formatorul notează ce au comunicat cele două echipe pe rând și reacțiile pe care le-au declanșat.

Prima coloană

Ce au comunicat (C)

Coloana a 2-a

Ce reacții au provocat (R)

După o pauză de 5 minute, se schimbă rolurile și se introduce povestea nr. 2, astfel încât, participanții din fiecare grupă să joace și rolul minorității și pe cel al majorității.

Se reiau aceiași pași, ca și în prima parte a activității.

Apoi, discută cu cele două echipe despre:

- Ce era important pentru fiecare echipă?
- Care era îngrijorarea fiecărei echipe?
- Ce credea fiecare echipă despre cealaltă echipă?
- Cât de mult s-au ascultat cele două echipe?
- Eventualele presupuneri pe care fiecare echipă le-a făcut.
- Situații potențial conflictuale petrecute (pe baza poveștii).

- Potențiale soluții pentru situațiile relatate (cum ar aborda problema acum).

Tema: Comunicarea on-line. Să navigăm fără riscuri în lumea fascinantă a internetului!

Participanți : părinți și copii (se recomandă un grup de 10 părinți și copii).

Timp: 2 ore

Resurse materiale: coli A0, flipchart, markere, scotch, lipici, surse de informare variate(reviste, ziare, telefon, manual, calculator), conectare la internet).

Obiective:

O1: Să identifice avantajele și riscurile folosirii internetului;

O2: Să găsească împreună regulile privind utilizarea în siguranță a calculatorului.

Desfășurare:

a) Surse de informare

Formatorul aranjează materialele resursă, enumerate mai sus, pe masă, în fața participanților. Se începe o discuție despre cum se numește fiecare, la ce folosește, care este folosit mai des. Câțiva participanți sunt rugați, pe rând, să spună pe care dintre surse o îndrăgește mai mult, de ce, la ce îi ajută, cui o recomandă, etc. Se

subliniază, apoi, faptul că toate materialele prezentate se numesc surse de informare și de ce sunt importante în viața noastră.

b) Sunt deștept...mă informez...

Părinții sunt rugați să povestească despre cum se informau ei și chiar părinții lor, când erau de vârsta copiilor, ce surse de informare foloseau. Copiii spun și ei cum se informează și de ce trebuie să ne informăm mereu.

c) Activitate pe echipe – ”Topul surselor de informare”

Participanții se împart în grupe de câte 4 - 5 membri, părinți și copii, în fiecare echipă. Se stabilesc rolurile în grup. Pe o coală mare de flipchart, sunt rugați să ierarhizeze sursele de informare cunoscute, în ordinea importanței pe care o au în viața oamenilor, astăzi. Fiecare grup își prezintă lucrarea, argumentând de ce a ales varianta respectivă.

d) Portretul lui ”Știe-Tot”

Jumătate dintre grupele formate vor realiza o scurtă descriere a unei persoane care știe multe lucruri, are mereu răspunsuri la întrebări pentru că este o persoană informată, iar cealaltă jumătate va descrie o persoană care întâmpină dificultăți datorită lipsei de cunoștințe – **Portretul lui ”Habar n-am”**. Se prezintă, în grup, apoi sunt rugați să reflecteze în ce situație s-au aflat mai frecvent.

e) Internetul ne ajută sau ne face rău?

Se va lansa o discuție, în termeni de avantaje și dezavantaje ale folosirii internetului, pentru a înțelege cât de multe știu deja, pe această temă. Împreună cu formatorii, utilizând calculatoarele din CR, se accesează site-ul www.sigur.info pentru a afla mai multe lucruri despre siguranța pe internet. (Fii isteț pe internet, Fii un părinte model, Povestea Ioanei, Cyberbullying sau hărțuirea pe internet, etc.)

Valorizarea experienței – participanților la activitate li se oferă ocazia să vorbească despre o experiență personală, să ceară un sfat, să împărtășească cum s-a simțit, ce ar mai fi fost de adăugat...

Feed-back – formatorul face aprecieri despre felul în care elevii, părinții și cadrele didactice s-au implicat, au colaborat și fiecare participant va spune un sfat personal pentru ceilalți, referitor la problema utilizării în siguranță a internetului.

Tema: Legăturile de familie

Participanți: membrii familiei

Timp: 30 minute

Materiale necesare: nu sunt necesare

Obiective: - exersarea comunicării eficiente

- exprimarea sentimentelor, frustrărilor, nevoilor pe care le trăiesc.

- exersarea increderii
- găsirea de noi soluții la problemele lor.

Desfășurare: Fiecare membru al familiei stă pe rând în mijloc, iar ceilalți îl trag fiecare spre el, încercând să-l acapareze. Cel care se află în mijloc, experimentează cum poate face față acestor tensiuni, căutând o soluție. Există mai multe variante de răspuns ale protagonistului, fiecare având o semnificație anume, legată de maniera de răspuns în cadrul familiei:

Folosirea forței

Părăsirea cercului

Afișarea indiferenței

Se aruncă pe jos

Căutarea de ajutor în exterior (spre moderator)

Evaluare/ feed-back Fiecare membru pe rând, descrie familiei ceea ce a simțit atât în rolul central, cât și atunci când a acționat încercând să acapareze un alt membru al familiei.

Tema: Sforile

Participanți: membrii familiei

Timp: 30 minute

Materiale necesare: sfori

Obiective: - exersarea comunicării eficiente

- exprimarea sentimentelor, frustrărilor, nevoilor pe care le trăiesc.
- găsirea de noi soluții la problemele lor.

Desfășurare: Sforile sunt utilizate în sesiune pentru a ilustra reprezentări concrete ale dinamicilor din sistemul familial. Fiecare membru al familiei se leagă cu o frânghie în jurul taliei. Apoi, fiecare se leagă cu fiecare dintre membrii familiei (prinzându-se de frânghia din jurul taliei), cu ajutorul unor frânghii separate.

La început, toată lumea stă în cerc pe scaune, lăsând liberă o discuție obișnuită de familie. La un moment dat, moderatorul anunță un telefon care sună, iar cineva din familie trebuie să răspundă. Sunt generate mai multe asemenea situații, urmărindu-se reacția membrilor familiei: dacă se blamează, dacă se sprijină unii pe alții sau se blochează etc.

Variantă

Soțul și soția încep să se împingă și să se certe. Se urmărește modul în care se repercutează asta asupra restului familiei.

Evaluare/ feed-back Fiecare membru pe rând, descrie familiei ceea ce a simțit în situațiile datel, cât și atunci când a acționat încercând să domine un alt membru al familiei.

RELAȚIONARE INTERPERSONALĂ. FERESTRE CĂTRE CEILALȚI

Tema: Floarea calităților

Participanți:

Obiectiv: Identificarea caracteristicilor specifice relației părinte-copil

Materiale necesare: fișe de lucru cu imaginea unei flori cu mai multe petale pe care se poate completa

Desfășurare:

Participanții sunt solicitați să completeze petalele florii cu calitățile pe care ar trebui să le aibă relața părinte – copil.

Se compară cele 2 fișe, a părintelui respectiv a copilului.

Evaluare/ debriefing: Ce ați făcut în acest joc? Cum v-ați simțit când ați văzut fișa? Cum a fost (greu, ușor)? Cum arată floarea fiecăruia dintre voi? Sunt prezente aceste calități în relația voastră? De ce da/ de ce nu? Ce ați putea schimba ca toate aceste calități să se regăsească în relația dv. părinte-copil? Vi se pare util acest exercițiu? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe?

Tema: Desenul rolurilor

Participanți: membrii familiei

Timp: 30- 40 min minute

Materiale necesare: coli desen si creioane

Obiective:

O1: exersarea comunicarii eficiente

O2: contientizarea rolurilor fiecărui membru în cadrul familiei

O3: găsirea de noi soluții la problemele lor.

Desfășurare:

Varianta 1. Desenarea rolurilor din familie

Fiecare membru al familiei face un desen ce reprezintă rolurile pe care le are în familie, în relație cu ceilalți. Astfel, fiecare își definește rolurile așa cum le vede, după care discută cu ceilalți în ce măsură viziunile asupra rolurilor coincid.

Cele mai multe probleme apar din faptul că membrii nu-și definesc rolurile explicit (cum se văd ei și ce vor ei de la ceilalți), iar acest lucru apare mai ales în relația soț-soție.

Varianta 2. Tehnica desenului comun

În tehnica desenului comun, membrilor familiei li se cere ca pe o coală mare de hârtie să realizeze împreună un desen, fără să vorbească între ei. Sunt încurajați să deseneze cum vor și ce vor ei. Terapeutul observă modul în care ei își împart foaia de hârtie,

cum colaborează în desen, ce roluri își asumă fiecare. La final, fiecare spune cum s-a simțit în acest proces al desenării împreună, cum au colaborat, cât de bine au înțeles intențiile celorlalți. Terapeutul le poate oglindi anumite comportamente pentru a îi ajuta să devină conștienți de stilurile de comunicare și de nivelul de înțelegere reciprocă. Apoi, dacă vor, pot realiza un nou desen comun, punând în aplicare ceea ce au înțeles că au nevoie să corecteze în modul lor de relaționare, pentru ca fiecare dintre membrii familiei să se simtă respectat și aparținând familiei.

Membrii familiei vor comenta diferențele dintre primul și cel de-al doilea desen, clarificând și strategiile acționale pe care le-au folosit, fiecare dintre ei, pentru a ajunge la un rezultat mai mulțumitor.

O altă variantă de desen colectiv (adaptat după E. și B. Feder, 1984)

Consemn: „Fiecare desenează pe foaia de hârtie din fața sa un lucru important pentru el. Fiecare își alege un creion cu culoare diferită de a celorlalți din grup... La un semn al meu, dați foaia voastră celui din dreapta și primiți foaia celui din stânga. Continuați desenul care este acum în fața voastră... La un alt semn pasați mai departe desenul și-l continuați pe cel pe care îl aveți acum în față... O să rotiți desenele când vă spun eu, până o să vă revină desenul început de voi... În fața acestui desen observați ce

reacție aveți. Îl mai recunoașteți? Cât de mult se aseamănă sau nu cu intenția voastră inițială? Cât de mult vă place ceea ce a ieșit?”

Evaluare/ feed-back: Discuțiile purtate în urma acestui exercițiu conduce la teme legate de acceptarea versus respingerea a ceea ce vine de la ceilalți.

Tema: Sculptura familiei

Participanți: membrii familiei

Timp: 30 minute

Obiective:

O1: exersarea comunicării eficiente

O2: exprimarea sentimentelor, frustrărilor, nevoilor pe care le trăiesc.

O3: găsirea de noi soluții la problemele lor.

este o tehnică concepută de David Kantor și Fred Duhl, în care moderatorul solicită tuturor

Desfășurare:

Li se cere membrilor familiei să se așeze într-un grup statuar cu sens. Fiecare membru al familiei realizează o sculptură cu toți ceilalți reprezentând astfel o viziune simbolică a relațiilor din familie. Această tehnică portretizează, în termeni de spațiu, postură și atitudine, percepțiile fiecărei persoane despre familie.

Membrilor familiei li se pun o serie de întrebări cu scopul de a-și conștientiza propriile trăiri, imaginile de sine și percepțiile reciproce, gândurile și atitudinile nemărturisite pe care le au unii față de alții:

- Ce simțiți despre voi înșivă și despre persoana cealaltă în această postură?
- Ce puteți face în această postură și ce nu puteți face?
- Cum se integrează copii în această sculptură?
- Ce face și ce simte fiecare copil în această postură?

Evaluare/ feed-back: e util ca fiecare membru al familiei să spună cum se simte în postura pe care o are în construcția realizată de un altul, înainte ca autorul grupului statuar să le comunice ce a dorit el să exprime. În felul acesta se pun în evidență diferențele de percepții privind rolurile din familie, relațiile, dorințele și așteptările pe care le au unii de la alții. De multe ori emoțiile, percepțiile interpersonale, așteptările neexprimate pot fi scoase la suprafață cu ajutorul acestei tehnici.

După ce fiecare dintre membrii familiei a realizat propria sculptură a familiei prezente, fiecare pe rând poate construi o statuie a familiei dorite. Se face comparația între prima statuie și aceasta, punându-se astfel în evidență nevoile de schimbare ale fiecăruia.

Tema: Turnul/Castelul

Participanți: copii de la 7 ani în sus și părinții lor

Materiale necesare: coli A4, scotch, 1 pet 0,5 litri cu apă

Timp: 50 minute

Obiectiv:

O1: exersarea comunicării eficiente

O2: contientizarea rolurilor fiecărui membru în cadrul familiei

O3: găsirea de noi soluții la problemele lor.

Desfășurare: folosind resursele disponibile (15 coli A4, 1,5 m bandă scotch, 15 minute) copilul și părintele trebuie să construiască unul dintre următoarele dispozitive (turn, castel etc.) care să stea în picioare și să susțină o greutate (exemplu: un pet de 0,5 litri cu apă).

Evaluare/ debriefing: Ce ați făcut în acest joc? Cum v-ați simțit când ați auzit sarcina? Cum a fost (greu, ușor)? Ași crezut că e posibil să construiți așa de frumos? Dacă nu a reușit – de ce credeți că v-a fost greu să rezolvați sarcina? La ce ne ajută acest exercițiu? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe? O să repetați activitatea asta? Dacă da, în ce situații? (zile de naștere, zile ploioase, vacanță etc.)

Tema: Paharele

Participanți: copii de la 7 ani în sus și părinții lor

Materiale necesare: pahare de plastic, eșarfe

Obiective:

O1: identificarea importanței cooperării în cadrul sarcinilor în echipă;

O2: dezvoltarea controlului emoțional;

O3: optimizarea comunicării în familie.

Desfășurare : paharele de plastic (de bere) sunt așezate pe o masă în fața participanților. Părintele este legat la ochi, iar copilul trebuie să ghideze părintele astfel încât acesta să construiască un turn cât mai înalt folosind toate paharele. Exemplu în anexa 1.

Evaluare/ debriefing: Ce s-a întâmplat? Cum v-ați simțit? V-ați distrat? Ai crezut înainte de joc că mama/tata o să reușească? Dacă nu a reușit – de ce nu a reușit activitatea? Ce nu a funcționat? Vreți să mai încercați o dată? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe? Ce s-a întâmplat cu încrederea în mama/tata/copil după această activitate? O să repetați activitatea asta? Dacă da, în ce situații? (zile de naștere, zile ploioase, vacanță etc.)

Tema: **Desen în 2/3/4**

Participanți: membrii familiei

Timp: 30 minute

Materiale necesare: jumătate de foaie de flipchart sau foi A3

Obiective:

O1: exersarea colaborării eficiente în vederea unui scop comun

O2: dezvoltarea controlului emoțional.

Desfășurare:

Varianta 1: Părintele și copilul/copiii primesc o foaie mai mare (vezi materialele) pe care trebuie să deseneze împreună, în același timp, fără să vorbească.

Varianta 2: Părintele și copilul/copiii primesc o foaie mai mare (vezi materialele) pe care trebuie să deseneze pe rând, fiecare desenează 1 minut, apoi continuă celălalt 1 minut, fără să vorbească deloc între ei.

Evaluare/ debriefing: Ce ați făcut în acest joc? Cum v-ați simțit când ați auzit sarcina de lucru? Cum a fost (greu, ușor)? Cum arată desenul, are sens ce ați desenat? Ați colaborat la desen? Când v-ați dat seama că puteți continua ce a făcut celălalt? Credeți că ați colaborat eficient fără să vorbiți? Dacă da, de ce, dacă nu, de ce? Ce ați putea schimba ca pe viitor să colaborați mai bine? Vi se pare util acest exercițiu? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe?

Tema: **Petrecerea** (*după Baci, 2006*)

Participanți: 10- 20 părinți

Timp: 45 minute

Materiale necesare: sucuri, prăjituri, șervețele, pahare, pixuri, chestionare părinți și elevi

Obiective:

O 1 Facilitarea comunicării/socializării dintre copiii și părinți

O 2 Identificarea imaginii pe care părinții o au despre copiii lor și pe care, la rândul lor, copiii o au despre părinți.

Desfășurare:

✓ Invitați părinții împreună cu copiii la o activitate comună, la care vor aduce sucuri și prăjituri. Explicați-le participanților că sunt în cadrul unei petreceri în care părinții vor juca rolul copiilor și copiii rolul părinților. După o perioadă de acomodare în care participanții își vor intra în rol, propuneți activitatea „Prima zi de școală”. În această activitate, părinții și elevii își vor imagina că sunt în prima zi de școală și se vor comporta în conformitate cu noua sarcină.

✓ A doua activitate în cadrul petrecerii va fi situația „În oraș, la cumpărături”. Părinții și copiii vor imagina dialoguri și comportamente în conformitate cu această a doua sarcină.

✓ La începutul activității, explicați participanților că în acest an vor face parte dintr-un program menit să schimbe forma și

conținutul ședințelor cu părinții, cu scopul îmbunătățirii relației dintre părinți și copii și dintre familie și școală.

✓ Conținutul acestor noi activități va solicita din partea părinților o atitudine deschisă și un alt tip de implicare. Chiar dacă în unele activități preponderent va fi caracterul ludic, fiecare exercițiu are un scop concret, bine definit și constituie în fapt un pas spre îmbunătățirea relației dintre părinți, copii și școală.

✓ Pe parcursul aplicației „*Petrecerea*”, încercați să eliminați inhibițiile participanților și ajutați-i să-și intre cât mai bine în „rol”.

✓ Țineți sub observație întreg spațiul de joc și interveniți în cazul în care apar semne ale unui posibil conflict între copii (interpretați de părinți) și părinți (interpretați de copii) sau stări de disconfort.

✓ Puteți adapta activitățile „Prima zi de școală” și „În oraș, la cumpărături” la specificul clasei sau puteți imagina orice altă activitate.

Evaluare/feed-back:

După încheierea aplicației veți pune întrebări de genul:

- Cum v-ați simțit în rolul respectiv?
- Cum vi s-a părut activitatea?
- V-a fost greu să vă intrați în rol?
- Care a fost cea mai distractivă parte a rolului?

ÎN LUMEA EMOȚIILOR!

Tema: **Mim**

Participanți: 10 – 20 părinți și copii

Timp: 20 minute

Materiale necesare: bilețele/cartonașe cu emoții

Obiective: Dezvoltarea inteligenței emoționale.

Desfășurare:

Varianta 1 (pentru copii care știu să citească): părintele extrage un cartonaș dintr-un săculeț și mimează emoția. Copilul trebuie să citească. Rolurile se pot inversa.

Varianta 2 (pentru preșcolari care nu știu să citească): copilul extrage un cartonaș dintr-un săculeț și mimează emoția desenată acolo. Rolurile se pot inversa.

Evaluare/ debriefing: Ce s-a întâmplat? Cum v-ați simțit când ați citit/văzut emoțiile? Cum a fost (greu, ușor)? Care emoție a fost mai greu de mimat? Când ai simțit acea emoție? Ai crezut înainte de joc că știi să mimezi atâtea emoții? Dacă nu ai reușit – de ce crezi că ți-a fost greu să mimezi? La ce ne ajută să știm să mimăm/recunoaștem emoții? Ce ați învățat din acest exercițiu, cum puteți folosi ce ați învățat aici mai departe? O să repetați activitatea asta? Dacă da, în ce situații? (zile de naștere, zile ploioase, vacanță etc.)

Tema: **Scaunele**

Participanți: 10-20 de participanți – copii de la 10 ani în sus, părinți.

Materiale necesare: 15-20 de scaune;

Obiective:

O1: Dezvoltarea creativității

O2: Dezvoltarea abilităților de rezolvare a conflictelor și de negociere

O3: Dezvoltarea abilităților de rezolvare a problemelor

Desfășurare: Pe bilețele vor fi scrise mesaje diferite cu privire la așezarea scaunelor în jurul unor puncte / obiecte de reper din încăperea în care se desfășoară activitatea (de exemplu: ”așezați toate scaunele lângă tablă” și „așezați toate scaunele lângă ușă”).

Trebuie să se regăsească 2-3 mesaje diferite, scrise în proporții egale pe bilețele. (De exemplu: dacă avem 20 de participanți, poate fi scris un mesaj pe 10 bilețele și un altul pe 10 bilețele sau, o altă variantă, un mesaj pe 7 bilețele, un altul pe 7 bilețele și un al treilea pe celelalte 6 bilețele) Participanții sunt rugați să extragă un bilețel și să îndeplinească sarcina care este scrisă pe acel bilețel. În funcție de numărul mesajelor pe care le-am scris vom avea grupe diferite de participanți care au aceeași sarcină: să așeze scaunele, dar înlocuri diferite.

Evaluare/debriefing: Cum v-ați simțit? Ce v-a ajutat să reușiți? Când v-ați dat seama că puteți coopera? Dacă nu ați reușit – de ce nu ați reușit? Ce nu a funcționat? Vreți să mai încercați o dată? Ce ați învățat din acest exercițiu? Credeți că sunt situații din viața voastră în care v-ați confruntat cu o asemenea provocare? Cum ați răspuns atunci? Cum ați răspunde acum?.

Tema: **Facepainting**

Participanți: membrii familiei (recomandare: copii peste 3 ani)

Materiale necesare: culori, pensoane, oglindă (pentru ca cel pictat să vadă rezultatul)

Timp: 50 minute

Obiective:

O1: Dezvoltarea inteligenței emoționale;

O2: Dezvoltarea creativității

Desfășurare: folosind resursele disponibile, părintele este invitat să-și picteze copilul sau copilul să picteze părintele. Se pot da sugestii de desene: flori, fluturi, soare, zâmbete sau o surpriză care să semnifice ceva pentru părinte și copil.

Evaluare/debriefing: Ce s-a întâmplat? Cum v-ați simțit? V-ați distrat? Ai avut încredere în mama/tata că o să deseneze așa de frumos? O să repetați activitatea asta? Dacă da, în ce situații? (zile de naștere, zile ploioase etc.)

SUCCESUL ȘCOLAR. PREVENIREA INSUCCESULUI ȘCOLAR

Tema: Sunt consilierul copilului meu. Rolul meu în educația copilului (*adaptare după Mioara Peleanu, 2013*)

Participanți: părinți și cadre didactice

Timp: 2 ore

Materiale necesare: Coli de scris, anexele 5, 6, 7, 8, 9 și instrumente de scris.

Obiective:

O1: Să stabilească rolul părinților în educația copiilor;

O2: Să precizeze problemele de comportament ale copiilor;

O3: Să învețe cum să acționeze pentru a schimba comportamentul problematic al copilului.

Desfășurare:

a) Enunțarea obiectivelor activității

Formatorul îi motivează pe participanți pentru implicarea în activitate, precizând următoarele aspecte: trecerea de la o extremă la alta în relația cu proprii copii (de la tolerarea oricărui comportament al copilului, la severitate în exces) generează stări de confuzie, de nesiguranță pentru aceștia, care vor fi tentați să recurgă la comportamente indezirabile.

De aceea, ne propunem abordarea dificultăților specifice copilăriei, cu

delicatețe, înțelegere și diplomatie, dar mai ales cu propunerea unor modalități concrete de intervenție, în situații problematice.

b) Studiu de caz – „Cum ar fi, dacă...?”

Părinții sunt invitați să analizeze situația ilustrată de studiul de caz (**anexa 5**) și să răspundă, cu sinceritate, întrebărilor lansate de formator, descriind propriul mod de a reacționa în situația descrisă.

c) Care este rolul părinților în educația copiilor?

Unul dintre formatori îi invită pe părinți să precizeze dacă sunt momente când consideră că educația copiilor este responsabilitatea școlii, mai ales după o anumită vârstă (ex. după șapte ani).

Părinții sunt solicitați să precizeze dacă există situații în care numai școala ar putea „schimba” anumite comportamente problematice cu care se confruntă copiii și în cazul în care răspunsurile sunt afirmative, vor oferi exemple concrete.

Formatorul va valida situațiile obiective, menționate de părinți și va sublinia rolul determinant al școlii, în anumite situații, menționând și importanța demersurilor comune, școală – familie, în acest sens.

Formatorul invită participanții să discute despre **rolurile cheie ale părinților în educarea copiilor (anexa 6)** și să ofere exemple concrete, din propria dumnealor experiență cu copiii. Fiecare părinte va fi încurajat să prezinte propria tendință în ceea ce

privește rolul adoptat, în mod preponderent, în educarea copilului său și dificultățile cu care se confruntă, atunci când încearcă să armonizeze cele două roluri.

Părinții sunt încurajați în vederea identificării unor soluții concrete, pe care le-ar putea adopta în depășirea obstacolelor prezentate, împărtășind grupului experiențe pozitive, în acest sens (cum au procedat atunci când unul dintre roluri – de sprijin/de control – a fost predominant și la ce soluții au apelat, pentru a relaționa într-o manieră optimă cu propriul copil).

d) Problemele de comportament ale copiilor în familie

Formatorul va preciza faptul că părinții se află adesea în căutarea unor soluții adecvate, pentru a veni în întâmpinarea așteptărilor acestora, dar și a depășirii situațiilor problematice cu care se confruntă.

Întrucât există și părinți care se declară „depășiți de situație”, formatorul face această precizare, tocmai pentru ca grupul să se simtă securizat, în sensul că dacă au gândit astfel anterior, „nu sunt singurii”.

Formatorul le propune părinților să realizeze exercițiul inclus în **anexa 7, indicând trei probleme de comportament ale propriului copil** și tot atâtea soluții care pot fi aplicate.

Formatorii vor discuta cu părinții, despre modalități concrete de a gestiona aceste situații-problemă, oferindu-le consiliere, în raport

cu modul în care și-ar putea consilia ei înșiși copiii aflați în dificultate.

Formatorii vor apela la datele oferite de fișa de documentare (**anexa 8**), pentru a pune în discuție câteva mituri și importanța corectării acestora.

e) Cum redefinim comportamentul problematic al copilului

Formatorul va face câteva precizări referitoare la maniera de a rezolva **problemele de comportament ale copiilor**.

Pentru aceasta, este necesar **să ne propunem obiective de schimbare:**

- **Realizabile, realiste.** Ex.: dacă un copil abia reușește să ia o notă de trecere, nu ne propunem să încheie anul școlar următor cu media zece!
- **Adecvate.** Ex.: nu refuzăm copilului posibilitatea de a se informa, utilizând Internetul, dar îi putem cere să petreacă numai un anumit interval de timp, în fața calculatorului.
- **Observabile.** Este bine să ne raportăm la evenimente și la comportamentul copilului, evitând interpretările.
- **Măsurabile.** De exemplu, dacă dorim ca fiul nostru să meargă să se odihnească mai devreme, trebuie să stabilim ora la care ar trebui să se întâmple acest lucru.

Formatorul va oferi câteva exemple de redefinire a comportamentului problematic al copilului:

„Nu înveți nimic!” – „Mi-ar plăcea să te străduiești mai mult”

„Ești foarte dezordonat!” – „Vreau ca în fiecare week-end să îți aranjezi lucrurile din camera ta.”

„Ești un copil rău, care face numai prostii!” – „M-aș bucura să faci cât mai multe lucruri bune, săptămâna aceasta.”

Părinții sunt invitați să menționeze câteva modalități de reformulare a comportamentelor problematice precizate într-o secvență anterioară, conform modelului prezentat de formatori.

Valorizarea experienței – Părinții vor primi o listă cu situații problematice (**anexa 9**) și vor fi invitați să „demonstreze” în ce fel rezolvă situațiile date.

Feed-back – Formatorul face aprecieri privind implicarea părinților în derularea activității, astfel încât aceștia să gestioneze, cu ușurință, situațiile problematice, în relaționarea cu proprii copii.

Tema: Cum să fiu un părinte suficient de bun?

Participanți: părinți și copii

Timp: 2 ore

- Materiale necesare: Coli A3, markere, anexele 10, 11, flipchart, un coșuleț/cutie, 10 flure/eșarfe.

Obiective:

O1: Să descopere împreună (părinți și copii) în ce fel doresc să fie ajutați atunci când trec printr-o situație dificilă (absenteism, conflicte cu un profesor/coleg, comportamente disruptive etc.);

O2: Părinții să identifice strategiile proprii de gestionare a unor comportamente problematice ale copiilor;

O3: Să învețe cum să acționeze pentru a schimba comportamentul problematic al copilului.

Desfășurare:

a) Enunțarea obiectivelor activității

Formatorul prezintă obiectivele activității și îi motivează pe participanți pentru implicarea în activitate.

b) Exercițiu de spargerea gheții – Ruleta magică

Participanți: părinți și copii. Pot participa și formatorii.

Formatorul va pregăti bilețele (un număr cel puțin egal cu numărul participanților) pe care va scrie câte un subiect despre care participanții să vorbească. Fiecare participant va extrage din

cutie/coșuleț un bilețel, va citi cu voce tare cerința și va răspunde apoi la întrebarea extrasă. Participanții sunt încurajați să vorbească, fără a se face presiuni în cazul în care aceștia nu pot să răspundă.

Exemple de întrebări: Care este unul dintre cele mai plăcute momente pe care le-ai petrecut cu familia ta anul trecut? Care este una dintre tradițiile familiei tale? Enunță trei calități pe care le admiri în mod special la tatăl tău? Care este una dintre cele mai fericite amintiri ale tale? **(anexa 10).**

c) Identificarea nevoilor copiilor și a strategiilor folosite de părinți

Fiecare participant va primi o fișă de lucru pe care o va completa individual. Fișa de lucru, pentru copii **(anexa 11)**, surprinde așteptările copiilor privind atitudinea părinților când apar situații problematice.

Fișa de lucru, pentru părinți **(anexa 11)**, pune părinții în situația de a identifica propriile strategii de a gestiona situațiile problematice din viața propriilor copii, situații care pot afecta întregul sistem familial.

După completarea fișelor, în diade părinte-copil, se va purta o discuție privind concordanța dintre ce așteaptă copiii și în ce fel îi

ajută părinții. Discuția are ca scop conștientizarea nevoilor, armonizarea relațiilor dintre părinți și copii, astfel încât să poată gestiona împreună situații problematice din viața lor.

d) Identificarea unor strategii de abordare a situațiilor problematice

Pentru această activitate, copiii vor fi împărțiți în două grupe, iar părinții în două grupe. Formatorul le cere să reflecteze asupra discuției și să noteze pe o foaie A3, modalitățile cele mai adecvate, pentru a gestiona situații de criză. Se face apoi prezentarea acestora, de către fiecare grupă. Formatorul extrage concluziile și vine cu completări, dacă este cazul. Copiii pot identifica aspecte precum: vorbim pe un ton respectuos, folosim formule de politețe, ne respectăm promisiunile, suntem sinceri, respectăm opinia fiecăruia, cerem ajutor, etc. Părinții, la rândul lor pot identifica soluții precum: avem răbdare să îi ascultăm când ne povestesc despre activitățile lor, le vorbim calm, nu dăm pedepse fizice și mai ales, nu-i pedepsim când suntem nervoși pentru că dăm pedepse exagerate care rămân doar spuse, încurajăm copiii să ceară ajutor, le câștigăm încrederea, îi implicăm în luarea unor decizii, îi supraveghem, etc.

Valorizarea experienței – În diade, părinte-copil, copilul legat la ochi va fi ghidat de către părinte prin spațiul de desfășurare a activității, unde se va amenaja un traseu cu obstacole (un ghiozdan, un ghiveci, un scaun etc.). Perechile lucrează pe rând. Se inversează rolurile. După ce fiecare participant a parcurs traseul în ambele roluri, va descrie cum s-a simțit, în care situație s-a simțit mai bine: când a fost ghid sau a fost „orb”, în ce fel încrederea în partener l-a ajutat să treacă de obstacole. Se va face legătura cu situații reale de viață în care solicităm ajutorul persoanelor în care avem încredere, pe care ne bazăm. Părinții vor conștientiza cât de important este să fie percepuți de copii ca persoane puternice, mature pe care se pot baza atunci când au nevoie de ajutor.

Feed-back – Formatorul face aprecieri privind implicarea tuturor participanților în buna organizare și derulare a activității, astfel încât fiecare participant să optimizeze abilitățile de comunicare și de gestionare a situațiilor de criză din viața adolescenților.

Tema: Cooperând, găsim soluții!

Participanți: părinți și copii

Timp: 2 1/2 ore

Materiale necesare: Coli A4, markere, anexa 12

flipchart, foarfecă, lipici, cinci plicuri mici.

Obiectiv: Să exerseze strategii de soluționare a comportamentelor problematice ale adolescenților;

Desfășurare:

a) Enunțarea obiectivelor activității

Participanții citesc următoarele proverbe scrise pe flipchart și explică înțelesul acestora:

- „Vorba dulce mult aduce”;
- „Ceea ce vei semăna, aceea vei aduna”, „Pomul când e mic se îndreptează”;
- „Spune cu cine umbli ca să-ți spun cine ești”.

Formatorul va concluziona că printre modalitățile de a face față provocărilor adolescenței, se remarcă: comunicarea constructivă, setarea și respectarea unor reguli, precum și supravegherea anturajului copilului. Scopul întâlnirii este acela de a învăța cum să utilizăm eficient aceste strategii în educația adolescenților.

b) Joc de rol – Comunicarea constructivă (la activitate participă părinți și copii).

Formatorul solicită două echipe a câte 3 voluntari, un adult și doi copii, care să interpreteze rolurile: povestitorul, Andrei și mama lui Andrei.

Aceștia sunt scoși din sală și timp de 5 minute repetă scenariul (**anexa 11**). Prima echipă de „actori” va interpreta varianta „negativă” a scenariului, iar cealaltă echipă, varianta „pozitivă”. Între timp, ceilalți participanți sunt împărțiți în două echipe (părinți și copii).

Prima echipă va observa și va nota pe o coală A3 aspecte ale comunicării distructive și consecințele acesteia (varianta negativă a scenariului), iar cea de-a doua echipă va nota aspecte ale comunicării constructive și consecințele acesteia (varianta pozitivă a scenariului).

Formatorul identifică împreună cu participanții, **forme de comunicare constructivă** (comunicarea deschisă, sinceritatea, atitudinea empatică și respectul față de ceilalți, exprimarea deschisă a sentimentelor și nevoilor, ascultarea celui care vorbește, păstrarea tonului liniștit al vocii, exprimarea opiniei fără a critica opiniile celorlalți, clarificarea și nu evitarea problemelor etc.) și **forme ale comunicării distructive** (transmiterea unor mesaje confuze - una spune și altceva exprimă nonverbal, vorbitorul afișează o atitudine de superioritate punându-și interlocutorul într-o poziție de apărare, folosirea de reproșuri,

acuzării și afirmații generalizatoare în care apar frecvent cuvintele „niciodată”, „întotdeauna”, interpretarea gândurilor celuilalt, blamarea, critica, atacul, tendința de a monologa, etc.).

c) Setarea regulilor (la activitate participă părinți și copii)

Întrebați copiii ce jocuri sportive le plac apoi rugați-i să vă povestească cum se joacă. Alegeți un sport sau un joc practicat și cunoscut de copii apoi identificați împreună ce reguli se respectă în timpul jocului, de ce este nevoie de acestea și ce se întâmplă dacă acestea nu sunt respectate. Concluzionați că rolul regulilor este de a clarifica cum să ne comportăm în anumite situații și așa cum jocurile au reguli care reglementează comportamentul participanților, tot așa, în familie, pentru a evita neînțelegerile și haosul, este important să stabilim reguli.

Copii vor nota pe o coală A4 ce reguli au stabilit în familiile lor, privind relația dintre adulții din familie și copii. Informațiile individuale le discută apoi în perechi sau grupuri. Formatorul notează pe flipchart câteva dintre acestea.

În acest timp, părinții vor primi fișa de documentare: Stabilirea regulilor (**anexa 12**) și, folosind metoda Sinelg, în timpul lecturii, vor nota cu „√” informațiile cu care sunt de acord, cu „?” informațiile confuze, cu „+” informațiile noi, cu „-” informațiile cu care nu sunt de acord. Se discută apoi pe baza notițelor acestora.

Joc de rol – rugați doi voluntari, un copil și un părinte să stabilească și să negocieze o regulă de comportament (ora de sosit acasă, numărul de ore petrecut la calculator, etc.) Ceilalți participanți vor fi observatori putând să ajute cu completări constructive.

d) Supravegherea anturajului copilului (părinți și copii)

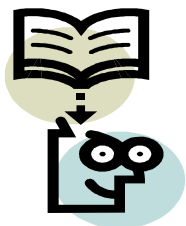
În această parte a activității, formatorul va facilita o dezbatere între părinți și copii, urmărind următoarele aspecte (se pot adăuga și altele):

- Ce aspecte ale comportamentului copiilor sunt supravegheate mai frecvent de părinți;
- Cum influențează natura relației dintre copii și părinți accesul părinților la informații despre anturajul copiilor, preocupările din timpul liber, viața școlară;
- Cum se păstrează echilibrul între supravegherea și observarea copilului și dezvoltarea autonomiei acestuia;

ANEXE

Anexa 1

Comunicarea

Puncte tari ale activității:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Puncte slabe ale activității :

.....

.....

.....

.....

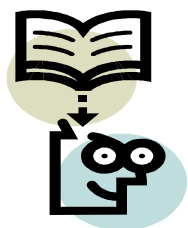
.....

.....

Momentul cel mai amuzant al activității

Anexa 2

Comunicarea

Ce ați simțit în fiecare dintre cele trei „ipostaze“ ?

asertivă.....

.....

pasivă.....

.....

agresivă.....

.....

Acordați-vă un calificativ pentru gradul de implicare în activitățile derulate !

☐ *foarte bine*

☐ *bine*

☐ *satisfăcător*

☐ *nesatisfăcător*

Anexa 3

Managementul conflictului

Scenariul jocului de rol – Situația 1:

Școala se apropie de final. Ca și anul trecut urmează să stabiliți detaliile desfășurării serbării de sfârșit de an. Serbarea de anul trecut a avut loc în clasa voastră și nu a fost chiar un real succes. Directorul școlii a oprit curentul și astfel, după două ore de la debutul acesteia, mare parte din colegi au plecat acasă.

Anul acesta vă doriți să mergeți la Sinaia. Unul dintre colegi are bunicii în zonă și poate să vă asigure fără nici un cost cazarea și transportul într-un week-end.

Cu toate acestea, un grup de colegi din clasa voastră nu este tocmai de acord cu această variantă. Ei își doresc să organizeze serbarea în clasa de curs, la fel ca și anul trecut.

Doamna dirigintă a afirmat, în ora de dirigenție, că organizează serbare cu condiția ca toată lumea să fie de acord. Pentru ea nu este important locul de desfășurare, ci acordul tuturor elevilor. În caz contrar, nu va organiza nicio serbare.

În recreația mare, rămâneți în clasă și începeți să discutați cu colegii care nu sunt de acord cu voi.

Gândurile voastre:

*Sunteți o echipă! Trebuie să câștigați! E ultima voastră șansă să organizați serbarea la Sinaia. Dacă nu câștigați, riscați să nu organizați deloc serbarea. **Organizarea serbării în clasă nu reprezintă o opțiune pentru voi.***

Instrucțiuni:

- *Argumentați-vă intens punctul de vedere!*
- *Prezentați argumentele simultan (puteți să nu vorbiți pe rând).*

Scenariul jocului de rol – Situația 2:

Școala se apropie de final. Ca și anul trecut urmează să stabiliți detaliile desfășurării serbării de sfârșit de an. Serbarea de anul trecut s-a desfășurat în clasa voastră și a fost chiar un real succes. A durat două ore și toată lumea a fost încântată.

Anul acesta au apărut câțiva colegi care își doresc să organizeze serbarea la Sinaia. Vă îngrijorează distanța, faptul că durează două zile. În plus, părinții nu vor să audă de plecarea din oraș și de costurile aferente acestei plecări.

Colegii vă presează să mergeți cu ei. Doamna dirigintă amenință că dacă nu vă puneți de comun acord, nu va organiza nicio serbare.

Sunteți supărați pe colegii voștri și urmează să discutați cu ei în recreația mare despre organizarea serbării.

Gândurile voastre:

Nu este normal să plecați la Sinaia! Anul trecut a fost perfect. A durat puțin și nu a necesitat mulți bănuți și nici plecarea din oraș. Organizarea serbării în clasa de curs este singura voastră opțiune.

Anexa 4

Stiluri parentale

GRUP 1 – Părintele indulgent (permisiv) îi permite copilului să se manifeste cum vrea, fără prea multe interdicții, se consultă cu copilul când ia o decizie, manifestă căldură și interes față de tot ce face copilul, îl pedepsește foarte rar. Pe de altă parte, copilului crescut într-o manieră indulgentă, îi va fi foarte greu să înțeleagă rolul limitelor, al regulilor și să țină cont de ele atunci când situația o va cere; el poate fi considerat obraznic sau chiar copil-problemă.

GRUP 2 – Părintele autoritar se caracterizează prin faptul că îi cere copilului să respecte cu strictețe, fără să comenteze, regulile existente. Aceste reguli au o valoare absolută, iar cea mai mică greșală este însoțită de pedeapsă. De obicei, părintele este rece și detașat de copil. Astfel, stilul autoritar îl învață pe copil să devină ordonat, disciplinat, respectuos față de cei de care îi este frică. ”Fă așa pentru că așa am spus eu!” este tipul de mesaj pe care îl poate transmite un astfel de părinte. Dezavantajele acestui stil: copilul unui părinte excesiv de autoritar va fi insensibil la dorințele altora, neiertător cu cei care greșesc/ extrem de timid, lipsit de inițiativă și curaj.

GRUP 3 – Părintele indiferent neglijează copilul, nu este preocupat de realizările lui și nici nu manifestă frecvent trăiri emoționale pozitive pentru el. Comunică puțin, nu îl întreabă despre rezultatele obținute, nu participă la ședințele cu părinții, nu laudă, nu critică. Copilul al cărui părinte se manifestă indiferent, înțelege că este neimportant, valoarea sa umană este fragilă, părerea sa nu contează; ca urmare nici nu se va mai strădui să o spună. Își dezvoltă o stimă de sine scăzută și e urmărit, în permanență, de un complex de inferioritate.

GRUP 4 – Părintele protector este extrem de atent la nevoile copilului și se dedică cu toată ființa meseriei de părinte. Din păcate, uneori protecția acordată copilului este exagerată. Poate să devină obositor, cicălitor, vorbește prea mult, explică de mai multe ori același lucru pentru a fi sigur că s-a înțeles mesajul său, insistă, solicită frecvent atenția copilului etc. Odată cu trecerea timpului, copilul va avea tendința să se îndepărteze, se va simți sufocat și va evita să spună părintelui problemele sale de teamă că acesta se va îngrijora. Va învăța să ascundă informații blocând canalele de comunicare.

GRUP 5 – Părintele democratic respectă libertatea copilului dar nu pierde din vedere stabilirea unor reguli de comportament. Este flexibil și deschis spre nou, acceptă tot ceea ce ar putea ameliora viața copilului și a familiei însă este în același timp suficient de autoritar pentru a-l învăța pe copil să-și îndeplinească îndatoririle. Copilul își va dezvolta un echilibru emoțional, deprinderi de comunicare eficientă, manifestă capacitate decizională, autonomie personală. Are o stimă de sine pozitivă.

Anexa 5

Studiu de caz

„Daniel este elev în clasa a VI-a, cu rezultate slabe la învățătură, datorate lipsei sale de interes față de școală.

Face parte dintr-o familie cu trei copii. Mama sa este foarte tolerantă, Daniel fiind singurul băiat și mezinul familiei. Ea este casnică și își dedică o mare parte a timpului său urmării programelor TV.

Tatăl lui Daniel este un om autoritar, care adesea respinge un punct de vedere diferit de al său. Consideră că mama este cea care trebuie să se ocupe de treburile casei și de copii. El reușește să câștige mulți bani, fără a avea o educație aleasă; nu pune prea mare accent pe rolul școlii în dezvoltarea copiilor săi.

Surorile lui Daniel sunt deja adulte și și-au întemeiat propriile familii. Ele comunică destul de rar cu fratele lor și cu familia, în general.

Singurii prieteni ai lui Daniel sunt doi băieți de liceu, din cartier, cu care își petrece mult timp, până seara, târziu, când este chemat de tatăl său, acasă.

Dirigintele lui Daniel îi sună pe părinți și îi invită la școală, anunțându-i că fiul lor a înregistrat un număr semnificativ de absențe, fiind în pericol de exmatriculare.”

Întrebări utile, în realizarea analizei situației expuse:

1. Cum credeți că vor reacționa părinții lui Daniel, la aflarea veștii transmise de diriginte?
2. Care sunt cauzele care au condus la o astfel de situație ?
3. Ce ați simți, la aflarea unei vești similare, despre fiul / fiica dvs. ?
4. Cum ați proceda, la aflarea unei vești similare, despre fiul / fiica dvs. ?
5. Cum v-ați comporta cu acesta / aceasta ?

Anexa 6

Fișă de documentare

Rolurile cheie ale părinților în educarea copiilor sunt cele de **sprijin** și cele de **control**.

***Rolul de sprijin**

Toți avem nevoie de sprijin din partea familiei, mai ales în situații critice, ca atunci când avem de luat o decizie importantă, când pierdem o persoană dragă, când trecem prin situații dificile la școală sau la locul de muncă, etc.

În aceste situații, familia asigură suportul de care avem nevoie.

Rolul de sprijin se regăsește atât în **confortul fizic** al copiilor (satisfacerea trebuințelor bazale, prin asigurarea unei alimentații corespunzătoare, prin asigurarea vestimentației, etc.), cât și în confortul psihic, constând în **afecțiune, înțelegere, încurajare, aprobare**.

***Rolul de control**

De când copiii sunt foarte mici, părinții încearcă să-i disciplineze, să-i învețe care sunt regulile de comportare în viața zilnică și să-i ajute în internalizarea acestora.

Cu cât rolul de control se caracterizează printr-o „supraveghere atentă, dar discretă”, cu atât copiii vor fi mai cooperanți, în caz contrar confruntându-ne cu manifestări ale „opoziției”.

Ambele roluri au un efect benefic asupra copiilor, în măsura în care părinții reușesc să le îmbine într-un mod armonios, pentru că aplicarea unui control excesiv îi face pe copii să intre în defensivă, în timp ce un rol de sprijin, exercitat constant, poate duce la relaxare, la pasivitate, în detrimentul implicării, al motivării participării și al câștigării autonomiei, al dezvoltării responsabilității, de către copii.

Dificultățile întâlnite de părinți, în educația copiilor, se remarcă și în încercările de a găsi un punct de echilibru între aceste două roluri, cel de **control** și cel de **sprijin**, dar găsirea echilibrului vizat, poate reprezenta o sursă de satisfacții.

Anexa 7

Fișă de lucru pentru părinți

Precizați trei <i>probleme de comportament ale copilului dvs:</i>	Menționați cel puțin o soluție pe care o puteți pune în practică, pentru corectarea fiecărui comportament problematic prezentat
1.	
2.	
3.	

Anexa 8

Fișă de documentare

Cum îi consiliem pe părinți, pentru a deveni consilieri ai propriilor copii ?

Mituri

„Dacă ai bani, ai și educație”

O educație excesiv de tolerantă îi poate face pe copii să creadă că totul le este permis, că totul li se cuvine fără prea mari eforturi și că tot ceea ce își doresc trebuie să li se îndeplinească, indiferent de costuri.

Copiii vor încerca să facă lucruri ieșite din comun, fie pentru a câștiga atenția părinților, fie

pentru a-i pedepsi, iar banii primiți în exces, pot dăuna.

Chiar dacă le oferim copiilor tot ce-și doresc, trebuie să ne amintim că de cele mai multe ori, copiii nu au nevoie doar de bani, ci de dragostea părinților, de modelul lor, de educație.

„Dacă am două joburi, câștig mai mulți bani și copilului meu nu-i va lipsi nimic”

Unui astfel de copil, îi vei lipsi chiar TU, cel care i-a dat viață !

În prezent, părinții sunt din ce în ce mai ocupați și nu mai au timp să stea de vorbă cu copiii lor. Lipsa de comunicare poate da

copilului sentimentul că nu este înțeles, că părinții lui nu sunt interesați de ceea ce se întâmplă cu el, mai ales că la această vârstă oscilează între sentimente de încredere și neîncredere, între stări de tristețe și bucurie, nu pune la îndoială ceea ce află de la alții și vrea să experimenteze, să încerce lucruri noi, chiar dacă asta înseamnă să-și riște viața.

„Dacă îi acord câteva minute copilului meu, la finalul săptămânii, este suficient!”

Este important să acordăm copiilor cât mai mult timp, să stăm zilnic de vorbă, să îi ascultăm, să le înțelegem stările prin care trec, să îi ajutăm să depășească mai ușor situațiile dificile.

Copiii au nevoie să fie ascultați, au nevoie să știe că într-adevăr ne preocupă situațiile de viață prin care uneori trec și că suntem alături de ei.

„La această vârstă, copilul nu poate avea nicio problemă”

Părinții pot învăța să acorde importanța cuvenită evenimentele pe care proprii copii le consideră importante sau chiar decisive pentru evoluția lor. Minimizarea importanței unei situații, de către părinte, îl poate face pe copil să creadă că el însuși nu contează, nu este important pentru părintele lui.”

„Este bine să îi ascund copilului sentimentele mele pentru el”

Teama de a deveni vulnerabili în fața copiilor lor, îi determină pe unii părinți să își mascheze afecțiunea și să afișeze o răceală pe care copiii nu o înțeleg și pentru care se pot autoculpabiliza.

Spune-i copilului tău cât de mult îl iubești !

„Dacă îl laud pe copilul meu, sigur se va schimba în rău”

Asigurarea copilului că este apreciat și confirmarea lucrului bine făcut, atunci când este cazul, îl poate ajuta pe acesta să își dezvolte încrederea în sine, atât de necesară.

„Dacă a făcut ceva rău, trebuie neapărat pedepsit”

Aplicarea unei pedepse pe care copilul nu o înțelege și pe care o consideră nedreaptă, îl poate face pe acesta să se îndepărteze de familie și chiar să persevereze.

Analizați cu calm situația, aflați cauzele care au generat-o și fiți aliatul copilului, în înțelegerea deciziilor eronate / a comportamentelor care trebuie corectate și susțineți-l în acest demers.

Anexa 9

Lista de situații problematice

1. Copilul dumneavoastră s-a bătut cu un coleg, pe holul școlii.
2. Copilul dumneavoastră absentează zilnic, cel puțin o oră de la școală.
3. Copilul dumneavoastră riscă să rămână corigent la matematică.
4. Copilul dumneavoastră a fumat cu alți doi colegi, în curtea școlii.
5. Copilul dumneavoastră a luat bani de acasă, fără să vă ceară permisiunea.
6. Copilul dumneavoastră și-a jignit profesorul de biologie.
7. Copilul dumneavoastră intră în casă, fără să vă salute, reproșându-vă, pe un ton ridicat, că nu îi acordați sprijin la teme și că a luat o notă proastă.
8. Copilul dumneavoastră a sustras banii de buzunar ai unei colege, în timpul orei de sport.
9. Copilul dumneavoastră vă anunță la telefon, că mai stă cu prietenii în cartier, deși este ora 22⁰⁰.
10. Copilul dumneavoastră vă amenință că pleacă de acasă dacă nu îi cumpărați bicicleta pe care și-o dorește.

Anexa 10

RULETA MAGICĂ

Bilețele extrase de participanți (se decupează și se extrag din cutie/coșuleț):

Care este unul dintre cele mai plăcute momente pe care le-ai petrecut cu familia ta, anul trecut?

Ce ți-ai dori să întreprinzi împreună cu familia ta, în următoarele șase luni?

Enunță trei calități pe care le admiri în mod special la tatăl tău.

Enunță trei calități pe care le admiri în mod deosebit la mama ta.

Care este una dintre tradițiile familiei tale?

Ce ai dori să faci cu adevărat în viață?

Care este una dintre cele mai bune cărți pe care le-ai citit?

Cum ar decurge pentru tine o zi perfectă? Ce ai face?

Ce anume te face fericit?

De ce anume ți-e frică?

Care este una dintre cele mai fericite amintiri ale tale? Explică.

Care este unul dintre locurile tale preferate, unde îți place să mergi cu prietenii?

Care sunt două lucruri pe care le-ai face dacă ai fi președintele țării?

Care crezi că sunt două dintre secretele unei prietenii durabile?

Care a fost una dintre cele mai frumoase clipe pe care ai petrecut-o anul trecut cu prietenii?

Care este mâncarea pe care nu o poți suporta?

Cum ar fi să trăiești veșnic?

Care ar fi trei calități pe care ai dori să le aibă prietenii tăi?

Cum crezi că va arăta viața pe pământ peste o sută de ani?

Describe cerul.

În ce sens crezi că părinții și-ar putea educa mai bine copiii?

Ești de acord că cel mai bun mod de a obține cooperare din partea copiilor este folosirea pedepsei? De ce da sau de ce nu?

Ce cadou ai dori să primești?

Dacă ai avea posibilitatea să călătorești oriunde în lume, unde ai merge? De ce?

Animalul meu preferat este ...

Mă preocupă ...

Mă simt plictisit de viață când ...

Prietenii mei și cu mine ne distrăm când ...

Trei activități pe care le fac cu plăcere împreună cu prietenii mei sunt ...

Ceea ce mă supără cel mai tare este ...

Când sunt liber, îmi place să ...

Programul meu TV favorit este ... pentru că ...

Mâncarea mea preferată este ...

La școală, îmi place să ...

Astăzi mă simt ...

Vacanța mea de vis ar fi ...

Cântecul meu preferat este ...

Oamenii pe care îi prețuiesc cel mai mult sunt ...

Anexa 11

SCENARIU JOC DE ROL

“Intr-o zi , Andrei se invartea prin casa plictisit. Nu gasea nimic de facut asa ca s-a asezat la televizor in speranta ca timpul sau se va scurge intr-un mod mai placut. Gaseste postul de muzica preferata si, fara a tine seama de ceilalti membri ai familiei, da sonorul foarte tare. In camera intra brusc bunicul care ia telecomanda si inchide televizorul strigand ca el nu suporta asa ceva in casa lui.

Andrei iese din camera furios si se duce direct in bucatarie la mama sa strigand:

- Nu-l mai suport pe bunicul, este un idiot!

Mama a fost uimita de comportamentul fiului sau. Nu a fost de acord cu comportamentul lui, mai ales ca ea, dintotdeauna, l-a invatat sa-i respecte pe adulti. Dar, ce se intamplase? S-a apropiat usor de Andrei, l-a privit cu intelegere si i-a spus pe un ton calm:

- Oooo..., dar esti chiar suparat!....Ai vrea sa vorbim despre asta? Te-a suparat faptul ca ti-a oprit brusc televizorul?

Fata lui Andrei a inceput sa se destinda....

- Nu e numai asta , dar mereu trebuie sa fac ceea ce vor altii. As vrea sa ma mai intrebati si pe mine ce vreau sa fac”.

Anexa 12

SETAREA REGULILOR

Respectarea regulilor îi ajută pe copii să evolueze și să se transforme în adulți responsabili. Părinții trebuie să știe clar ce doresc de la copiii lor.

Sugestii pentru stabilirea regulilor:

- Stabiliți regulile împreună cu copilul, luând în considerare posibilitatea de a negocia.
- Explicați motivele pentru care este necesară regula aducând argumente care să nu se bazeze pe autoritatea poziției de părinte. O regulă bună precizează cu claritate comportamentul așteptat, îi spune copilului ce să facă, nu ce să nu facă, este formulată în cuvinte simple, ușor de înțeles.
- Stabiliți mai întâi o singură regulă și abia după ce și-a însușit-o introduceți o nouă regulă.
- Stabiliți împreună cu copilul recompensele/sanctiunile pentru respectarea/incalcarea regulilor.
- Fiti consecvenți în aplicarea sanctiunilor

Bibliografie:

- Mușata Dacia Bocoș, *Instruirea interactivă. Repere axiologice și metodologice*, Editura Polirom, 2013
- Ioan Cerghit, *Metode de învățământ*, Editura Polirom, 2006
- Baci, Amelia, Cazan, Cermen Manuela, Chendea, Cătălina, Cobzariu, Ciprian, Ioachim, Magdalina, Mihalcea, Taisia, Oneț, Constantin, *Educația părinților*, Editura Marlink, București, 2006
- Peleanu, Mioara, *Proiect Parteneriat pentru copilul meu*, 2013

Bibliografie generală:

- Agabrian, M., Milea, V., *Parteneriate școală-familie-comunitate*, Editura Institutul European, Iași, 2005;
- Baci, Amelia, Cazan, Cermen Manuela, Chendea, Cătălina, Cobzariu, Ciprian, Ioachim, Magdalina, Mihalcea, Taisia, Oneț, Constantin, *Educația părinților*, Editura Marlink, București, 2006
- Alis Ghebuță, Roberta Tuduri, *Abilități de viață resurse active*, Casa de Editură Venus, Iași, 2010
- Ballion, R., *La bonne école. Evaluation et choix du college et du lycee*, Parin Hatier, 1991
- Bocoș, Mușata Dacia, *Instruirea interactivă. Repere axiologice și metodologice*, Editura Polirom, 2013
- Bunesu Gh., Alecu Gh., Badea D., *Educația părinților*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997;
- Bunesu, Gh., *Democratizarea educației și educația părinților*, Institutul de Științe ale Educației, 2001;

- Călineci, M., Țibu, S., *Părinții în școala mea - ghid de idei practice pentru activitățile cu părinții*, UNICEF, Vanemonde, 2013
- Cerghit, I., *Metode de învățământ*, Editura Polirom, 2006
- Cojocaru, Șt., Cojocaru, D., *Educația parentală în România*, Editura Alpha MDN, București, 2011;
- Cosma, T., *Ședințele cu părinții în gimnaziu*, Editura Polirom, Iași, 2001
- Cristea, S., *Fundamentele pedagogiei*, Editura Polirom, Iași, 2010;
- Cucoș, C-tin, *Informatizare în educație. Aspecte ale virtualizării formării*, Editura Polirom, Iași, 2006
- Dave, R.H., *Fundamentele educației permanente*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1991
- Dragomir, M., *Manual de management educațional pentru directorii unităților de învățământ*, Editura Hiperborea, Turda, 2000
- Favre, B., Montandon C, *Les parents dans l ecole*, Service de la recherche sociologique, Geneve, 1989;
- Ghebuță, Alis, Tuduri, Roberta, *Abilități de viață resurse active*, Casa de Editură Venus, Iași, 2010

- HOLT România, UNICEF, *Cum să devenim părinți mai buni*, 2010
- Kelemen, G., *Pedagogia învățământului primar și preșcolar*, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2011;
- Macbeth, Al., (coordonator) și colaboratorii, *L'enfant entre l'école et sa famille. Rapport sur les relations entre l'école et la famille dans les pays des Communautés Européennes*. Bruxelles, Comisia comunităților, nr. europene, Colecția Studii, Seria Educație. 13, 1984;
- Mitrofan, I., Ciupercă, C., *Incursiune în psihosociologia și psihosexologia familiei*, Editura Press Mihaela SRL, București, 1998;
- Osterrieth, P., *Copilul și familia*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973;
- Păun, E., *Școala-abordare sociopedagogică*, Editura Polirom, Iași, 1999;
- Peleanu, Mioara, *Proiect Parteneriat pentru copilul meu*, Brașov, 2013
- Perrenoud, Ph., *Ce que l'école fait aux familles: inventaire*, Berne, Lang, 1987;

- Peretti, Andre, Tehnici de comunicare, Editura Polirom, 2001
- Satir, Virginia, Terapia familiei, Editura Trei, 2011
- Smith F., Driessen, G., Sluiter, R. & Slegers, P., *Types of parents and school strategies aimed at the creation of effective partnerships*, International Journal about Parents in Education, 2007
- Stan, E., *Profesorul –între autoritate și putere*, Editura Teora, București, 1999
- Stănciulescu, Elisabeta, *Sociologia educației familiale*, vol.I, Editura Polirom, Iași, 1997;
- Stănciulescu, Elisabeta, *Sociologia educației familiale*, vol.II, Editura Polirom, Iași, 1998;
- Stănciulescu, Elisabeta, *Teorii sociologice ale educației*, Editura Polirom, Iași, 1996;
- Șoitu, L., Vărăjmaș, E., Păun, E., *Consiliere familială*, Institutul European, Iași, 2001;
- Voinea, M, Familia și evoluția sa istorică, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1978
- Vărăjmaș, E., *Consilierea și educația părinților*, Editura Aramis, București, 2001

